

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər
Evi sökülənlərə
müjdə:
bundan sonra
kompensasiya...
yazısı səh.3-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Həftəlik qəzet 4-10 mart 2026-cı il Çərşənbə № 9 (8858) Qiyməti 1 manat

Ölkə
Xarici bazalarsız təhlükəsizlik modeli

Ölkəmizdə heç bir dövlətin hərbi bazasının olmaması Azərbaycana imkan verdi ki, baş verən savaştan kənarda qalsın
yazısı səh.9-da

Ölkəmizə radiasiya təhlükəsi
yazısı səh.14-də

Dərs saatlarını azaltmaq təklifi
yazısı səh.13-də

Dollar niyə bahalaşdı?
yazısı səh.14-də

Azərbaycan buna "yox" demək gücündədir
yazısı səh.11-də

"Vilayət Xorasan" xortladı- Azərbaycan təhlükə
yazısı səh.10-da

"İsveçrə saati" Qafqazda sülhə qarşı
yazısı səh.11-də

İranla müharibənin beşinci günü
yazısı səh.9-da

Brüssel Bakı ilə saziş havasında - niyə indi
yazısı səh.8-də

Bakı-London münasibətlərinə kimlər çomaq soxur?
yazısı səh.4-də

Neft bahalaşır, hələ bahalaşacaq
yazısı səh.3-də

"Dörd od" arasında... Yaşıl enerji gündəmi
yazısı səh.4-də

PUTİNİN İKİ MƏMURUNUN BAKI SƏFƏRİNİN SİRRİ

Moskva regiondakı mərmə səsindən "ayıldı"; bölgədə hərbi qarşıdurma zamanı Rusiyanın Azərbaycana kompromis niyyəti diqqət çəkir

yazısı səh.5-də

MÜHARİBƏ ZƏNGƏZURƏ ÇATDI - "BOZ ZONA" OLUR?

Ekspertlər vurğulayır ki, İrana qarşı müharibə bütün regionu yenidən formalaşdırır, yeni təsir zonaları yarada bilər

yazısı səh.6-da

Səbinə Əliyeva

Ombudsmanın illik məruzəsi - əsas detallar

yazısı səh.12-də

Paşinyana qarşı "Surət Hüseynov planı"

yazısı səh.7-də

Rövşən Məhərrəmov

"Azərbaycan sərhəddə yeni postlar qurub" iddiası - polkovnikin şərh

yazısı səh.6-da

Azərbaycanda bu ərazilərdə mitinq qadağası

Ətrafında 200 metr radius çərçivəsində yığıncaqların, mitinqlərin, nümayişlərin və küçə yürüşlərinin keçirilməsi qadağan edilən bilən mərkəzi, rayon və şəhər icra hakimiyyəti orqanlarının yerləşdiyi binaların siyahısında dəyişiklik edilib.

Modern.az xəbər verir ki, bu barədə baş nazir Əli Əsədov qərar imzalayıb.

Azərbaycan Respublikası Dövlət Mühafizə Xidmətinin inzibati binası bu siyahıya daxil edilib.

Sentyabrda olacaq, indidən tikirlər

“Formula 1” Azərbaycan Qran-Prisi 2026-ya hazırlıqlar çərçivəsində paddokun yenidən tikintisi başlanıb.

Bakı Şəhər Halqası Əməliyyat Şirkətidən (BCC) Modern.az-a verilən xəbərə görə, paddok hər zamanki kimi Neftçilər prospektində, Hökumət Evinin qarşısında quraşdırılır.

BCC piyadaların və sürücülərin diqqətli olmalarını xahiş edir və şəhər sakinlərinə göstərdikləri anlayışa görə təşəkkürünü bildirir.

Xatırladaq ki, “Formula 1” Azərbaycan Qran-Prisi 2026 24-26 sentyabr tarixlərində baş tutacaq. Dünyanın ən böyük avtomobil yarışını on minlərlə qonağın iştirakı ilə Bakıya yenidən möhtəşəm yarış həyəcanı qatacaq.

Azərbaycanda tibb təhsili 5 ilə endiriləcək?

Azərbaycanda hakimiyyət ixtisası üzrə təhsil müddətinin 6 ildən 5 ilə endirilməsi məsələsi hazırda gündəmdə geniş müzakirə olunmasa da, mövzu zaman-zaman aktuallaşır. Konkret.az-a açıqlamasında tibb elmləri doktoru, professor Adil Qeybullayev bildirib ki, Azərbaycan tibb təhsilinin Qərb standartlarına uyğunlaşdırılması istiqamətində artıq müəyyən addımlar atılıb. Onun sözlərinə görə, bakalavr sisteminin və rezidenturanın tətbiqi, eləcə də tədrisin Qərb təhsil modelinə adaptasiyası bu istiqamətdə görülən işlər sırasında.

“Bunun üçün ilk növbədə baza hazırlanmalıdır. Əvvəl nəzəri, sonra isə klinik fənlərin öyrədilməsi sistemi sıxlaşdırılmalı, dərslər intensivləşdirilməli və yeni struktur formalaşdırılmalıdır. Əgər belə bir zərurət varsa, universitet daxilində tibb təhsilinin bütün metodologiyasına yenidən baxılmalıdır. Amma düşünürəm ki, bu, o qədər də aktual məsələ deyil”.

A.Qeybullayev vurğulayıb ki, əsas diqqət formal dəyişikliklərə deyil, real nəticə verən addımlara yönəldilməlidir. “Əsas problem tədris üçün yetərli şəraitin yaradılmasıdır. Xüsusilə tələbələrə klinik bilik və bacarıqlarının artırılması üçün tədris-təcrübə klinikaları və tədris-cərrahiyyə kafedralarında xəstə axınının icbari tibbi sığorta sistemi vasitəsilə təmin olunması vacibdir”.

Professor beynəlxalq təcrübəyə də toxunaraq Almaniya modelini nümunə göstərərək. Onun sözlərinə görə, Almaniya da tibb təhsili 6 il 3 ay davam edir. Bu müddətin 2 ili klinikaya qədər nəzəri fənlərə, 3 ili klinik fənlərə, 1 ili isə praktikaaya ayrılır. Bundan sonra isə 5-6 il davam edən rezidentura mərhələsi başlayır. “Beləliklə, Almaniya da bir həkimin tam hazırlanması üçün, rezidentura daxil olmaqla, ümumilikdə 12-13 il vaxt tələb olunur. Azərbaycanda da əsas prioritet tibb təhsilinin keyfiyyətinin artırılması, tələbələrin praktik vərdişlərinin gücləndirilməsi və maddi-texniki bazanın möhkəmləndirilməsi olmalıdır. Təhsil müddətinin azaldılması isə yalnız kompleks və əsaslandırılmış islahatlar çərçivəsində müzakirə oluna bilər”, - deyir professor əlavə edib.

Baxçalı Qarabağa gələcək

Türkiyənin Milliyyətçi Hərəkət Partiyasının (MHP) sədri Dövlət Baxçalı Qarabağa səfər edəcək.

Daha bir qrup müğənniyə efir qadağası qoyuldu

Bir sıra verilişlərin bağlanması və bəzi müğənnilərə qadağa qoyulmasından sonra Azərbaycanda televiziya efir məkanında ciddi dəyişikliklər baş verib. Efirə daha çox sənəti, səsi və efir etikası ilə seçilən şəxslər dəvət olunur. Bu da Azərbaycanın mədəniyyətinə əlavə gözəllik qatmaqla yanaşı, tamaşaçıların zövqünü oxşayır. Verilişlərdə baş verən dəyişikliklər cəmiyyət tərəfindən təqdir olunur.

Manset.az xəbər verir ki, baş verən hadisələr fonunda daha bir qrup müğənni və sənət adamına ciddi musiqini təbliğ etmədikləri, efir məsuliyyətinə diqqətsiz yanaşdıqları üçün efir qadağası qoyulub. Onların sırasında Vəfa Şərifova, Təranə Qumral, Musa Musayev, Pərvin Abıyeva, Əli Mirəliyev və s. kimi tanınmışlar da var.

“Audiovizual Şurada televiziya efirində məsul şəxsləri ilə görüşdə Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə, cəmiyyətin həyatında mühüm əhəmiyyətə malik istiqamətlər üzrə qəbul olunmuş məqsədli dövlət proqramlarına, strategiya və fəaliyyət planlarına uyğun olaraq televiziya yayımçılarına üzərinə düşən vəzifələr və onların icrasına dair məsələlər diqqətə çatdırılmışdır”.

Səfər bu ilin iyul ayına planlaşdırılır. Baxçalının işğaldan azad olunmuş ərazilərdə keçiriləcək Müstəqil Sənayeçi və İş Adamları Dərnəyinin (MÜSIAD) toplantısında iştirakı nəzərdə tutulur. (Modern.az)

Məlumatla əsasən, tədbir çərçivəsində Türkiyə və Azərbaycan iş adamlarının bir araya gəlməsi, azad edilmiş ərazilərdə investisiya imkanlarının müzakirəsi və yeni layihələrin təqdimatı planlaşdırılır.

Qeyd edək ki, MÜSIAD Azərbaycanın Bakıdakı toplantısında qurumun Azərbaycan üzrə koordinatoru Bahadır Çam bu ilin iyul ayında azad edilmiş ərazilərdə geniş toplantının keçiriləcəyini açıqlamışdı.

Baxçalının Qarabağa səfəri baş tutacağı təqdirdə, bu, Türkiyədən yüksək səviyyəli siyasi fiqurun azad olunmuş ərazilərə növbəti rəsmi gəlişi olacaq.

Uşağa ad qoymaqla bağlı yeni qaydalar

Uşağın vətəndaşlıq və ad almaq hüququ yeni qanunla müəyyən edilib. Bu barədə məsələ Milli Məclisin martın 3-də keçirilən iclasında müzakirəyə çıxarılan “Uşaq hüquqları haqqında” yeni qanun layihəsində əksini tapıb.

Qanun layihəsinə əsasən, hər bir uşaq doğulduqdan sonra onun doğumu Azərbaycan Respublikasının Ailə Məcəlləsinə uyğun olaraq qeydiyyatda alınır və o, “Azərbaycan Respublikasının vətəndaşlığı haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 12-ci maddəsinin birinci və ikinci hissələrində nəzərdə tutulmuş hallar istisna olmaqla, vətəndaşlıq əldə edir.

Uşağa ad Azərbaycan Respublikasının Ailə Məcəlləsinə uyğun olaraq verilir.

Mövcud qanuna əsasən isə uşağa ad valideynlərinin qarşılıqlı razılığı ilə, valideynləri olmadıqda isə qəyyumluq orqanlarının razılığı və ya göstərişi əsasında verilir. Ailə Məcəlləsinə əsasən isə, uşağa ad valideynlərin razılığı ilə verilir, ata adı atasının adına görə verilir.

Uşağın soyadı, bir qayda olaraq, valideynlərin soyadı ilə müəyyən edilir. Uşağın valideynlərinin soyadları müxtəlif olduqda uşağa valideynlərin razılığı ilə atanın və ya ananın soyadı verilir. Adın, atasının və soyadının verilməsi və dəyişdirilməsi qaydaları müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən müəyyən olunur.

Valideynlər arasında uşağın ad və soyadına münasibətdə razılıq olmadıqda yaranan fikir ayrılığı müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən həll olunur.

Atalıq müəyyən olunmadıqda uşağa ad ananın göstərişi ilə, ata adı bu Məcəllənin 46.3-cü maddəsinə uyğun olaraq uşağın atası kimi qeydə alınan şəxsin adına görə, soyad isə ananın soyadına görə verilir.

Samaxıdakı zəlzələ evlərə ciddi ziyan vurub

Samaxıda baş verən zəlzələ nəticəsində ev və obyektlərə ziyan dəyib. Oxu.az xəbər verir ki, baş vermiş yeraltı təkanlar nəticəsində əsasən Samaxı və Ağsu rayonlarında dağıntılar olub.

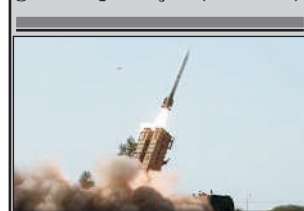
Hadisə nəticəsində Şamaxının Bağırılı, Ovculu, Çöl Göylər, Dağ Göylər, Çarhan, Adnalı, Nüydü, Quşçu kəndlərində, Ağsu rayonunun isə Ləngəbiz, Qəşəd, Bico, Keçdiməz, Gəgəli və digər kəndlərində evlərdə təhlükəli çatlar yaranıb, yarımtikillər dağılıb. Adıçəkilən kəndlərdə onlarla evdə çatlar aşkar edilib, əhaliyə xeyli ziyan dəyib.

Xatırladaq ki, fevralın 27-də yerli vaxtla saat 15:52-də Şamaxı rayonunda 4.7 bal gücündə zəlzələ baş verib. Zəlzələ episentrdə 5 bala yaxın, ətraf rayonlarda 3-4 bala yaxın hiss olunub.

İran xurma və kartof satmayacaq

İranın Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi yumurta, pomidor və xurma ixracını qadağan edib. Modern.az məlumatına görə, bu barədə İran Gömrük Administrasiyası məlumat yayıb. Bildirilib ki, Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi hazırkı xüsusi şəraitdə ölkə bazarında qiymətlərin tənzimlənməsi məqsədilə bir sıra məhsulların ixracına qadağa tətbiq edib. Qeyd olunan məhsulların ixracı qadağası qeyri-müəyyən müddətə davam edəcək. Əlavə edək ki, ötən gün də İran kartofun ixracına qadağa tətbiq etmişdi. (Trend.az)

ABŞ müharibəyə gündəlik 220 milyon dollar xərcləyir

İrana qarşı müharibəyə çəkilən xərclər sürətlə artmaqda davam edir. ABŞ-nin İrana qarşı apardığı “Epik Qəzəb” əməliyyatına 3 gün ərzində ABŞ vergidöyəcillərinin vəsaitindən 1,984 milyard ABŞ dolları sərf edilib.

Gündəlik xərclər təxminən 220 milyon ABŞ dolları təşkil edir. Bu məbləğ şəxsi heyət, gəmilər, təyyarələr, sursat, logistika və gizli xərclər daxildir.

Evi sökülənlərə müjdə: bundan sonra kompensasiya...

Kompensasiyanın qabaqcadan və ədalətli ödənilməsi mexanizmi qanunla mümkün ola bilər

Azərbaycanda daşınmaz əmlakla bağlı kompensasiyanın qabaqcadan və ədalətli ödənilməsi mexanizmini tənzimləyən yeni qanun layihəsinin hazırlanması təklif olunur. Bu təşəbbüslə Milli Məclisin deputatı Nurlan Həsənov çıxış edərək mövcud hüquqi mexanizmlərin təkmilləşdirilməsinin zəruriliyini vurğulayıb. Onun sözlərinə görə, daşınmaz əmlakın dövlət və ictimai ehtiyaclar üçün əldə edilməsi qaydası, bu barədə qərar qəbul edən orqanların fəaliyyəti, habelə kompensasiyanın qabaqcadan və ədalətli ödənilməsi proseduru, forması və meyarları kompleks şəkildə yeni qanunla müəyyənəndirilməlidir.

Ekspertlərin sözlərinə görə, belə bir qanunun qəbulu bir neçə istiqamətdə müsbət nəticələr verə bilər. İlk növbədə, kompensasiyanın qabaqcadan ödənilməsi prinsipi real və işlək mexanizmə çevrilərsə, vətəndaşlar köçürülmə prosesində maddi çətinliklərlə üzləşməzlər. İkincisi, qiymətləndirmə meyarlarının qanunla dəqiq müəyyənəndirilməsi kompensasiyanın bazar dəyərində uyğun hesablanmasına şərait yaradar və mübahisələrin sayını azaldar. Üçüncüsü, qərar qəbul edən dövlət qurumlarının səlahiyyət və məsuliyyətinin aydın şəkildə təsbit olunması bu sahədə mümkün sui-istifadə hallarının qarşısını ala bilər.

Çünki hazırda söküntü proseslərində ən ciddi problemlərdən biri məhz

kompensasiya məsələsidir. Bəzi hallarda tikinti şirkətləri prosesi elə qururlar ki, əsas iqtisadi fayda onların payına düşür. Nəticədə vətəndaş ya təklif olunan vəsaitlə yeni mənzil əldə edə bilmir, ya da yaşadığı evdən çıxmaqdan imtina edir. Bir sıra ərazilərdə hər kvadratmetr üçün 2 700 manat kompensasiya təklif olunsada, bu məbləğin real bazar dəyərini əks etdirmədiyi bildirilir və bu da narazılıqlara səbəb olur. Hətta bəzi hallarda söküntü işləri sakinlər hələ mənzildə yaşadığı vaxt aparılır, kommunal xidmətlər dayandırılır və insanlar ağır sosial vəziyyətlə üz-üzə qalırlar.

Əmlak məsələləri üzrə ekspert Elnur Azadov "Yeni Müsavat"a açıqlamasında bildirib ki, Bakı və Abşeron ərazisində təxminən 16 minə yaxın, hətta 20 mi-

nə qədər çoxmənzilli bina var ki, onların istismar müddəti artıq başa çatıb. Bu isə o deməkdir ki, yaxın 10 il ərzində həmin binaların mərhələli şəkildə sökülməsi qaçılmaz olacaq.

Onun sözlərinə görə, bina fondu köhnəldikcə risklər artır və insanların təhlükəsizliyi prioritet məsələdir: "Bu baxımdan, söküntü və kompensasiya prosesinin qanunla dəqiq tənzimlənməsi olduqca vacibdir. Əgər aydın və işlək mexanizm olmasa, vətəndaşlarla dövlət qurumları və ya söküntü aparıcı şirkətlər arasında mübahisələr davam edəcək. Bu qarşıdurmaların əsas səbəbi isə prosesin şəffaf və hamı üçün aydın olmamasıdır. Mexanizm konkret və məcburi qaydada tətbiq olunsada, istər dövlət qurumu, istərsə də özəl təşkilat bu çərçivədə hərəkət edəcək. Əks halda, tərəflər bir-birini vəziyyətdən sui-istifadədə günahlandırır və mübahisələr böyüyür. Bəzən vətəndaş haqlı olur, bəzən isə məlumat çatışmazlığı səbəbindən yanlış mövqe

tutur. Nəticədə sosial gərginlik artır.

Yeni qanun layihəsində ilk növbədə sosial aspekt və yerli icra hakimiyyətlərinin iştirakı təmin olunmalıdır. Vaxtilə Nazirlər Kabinetinin 86 sayılı qərarı ilə pilot layihələr həyata keçirilərkən yerli icra hakimiyyətləri prosesdə iştirak edir və tərəflər arasında müəyyən tənzimləyici rol oynayırdı. Həmin qərar ləğv olunduqdan sonra isə bu sahədə vahid nəzarət və koordinasiya mexanizmi faktiki ola-

raq zəifləyib. Hazırda tərəflər arasında tənzimləyici institut yoxdur. Bu səbəbdən yerli icra hakimiyyətlərinin və xüsusilə sosial institut kimi bələdiyyələrin prosesə cəlb olunması məqsəduyğun olardı".

E. Azadovun sözlərinə görə, digər vacib məsələ qiymətləndirmə meyarlarının konkret və qanunla müəyyən edilməsidir: "Qərar qəbul edən dövlət qurumlarının səlahiyyət və məsuliyyəti dəqiq göstərilməlidir ki, sui-istifadə halları minimuma ensin. Belə bir qanun qəbul olunarsa, bu, mübahisələrin və qalmaqalların azalmasına ciddi təsir göstərə bilər.

Eyni zamanda hər bir əmlakın qiymətləndirilməsi müstəqil və lisenziyalı qiymətləndirmə təşkilatları tərəfindən aparılmalıdır. Burada əsas sual xidmət haqqının kim tərəfindən ödənilməsidir. Bu məsələ açıq qalarsa və vətəndaşlara qiymətləndirici seçmək imkanı verilərsə, proses daha ədalətli və şəffaf olar".

Tanınmış hüquqşünas, vəkil Əkrəm Həsənov "Yeni Müsavat"a bildirib ki, Azərbaycanda vətəndaşın evinin əlinə alınması və ya sökülməsi iki əsas hüquqi əsasla mümkündür: "Birinci hal dövlət və ictimai ehtiyaclar üçün əmlakın alınmasıdır. Məsələn, həmin ərazidə yol, körpü, park və ya digər dövlət əhəmiyyətli layihə həyata keçirilə bilər. Bu sahə "Dövlət ehtiyacları üçün torpaqların alınması haqqında" Qanunla tənzimlənir. Düzdür, həmin qanunda da müəyyən boşluqlar mövcuddur və

Neft bahalaşır, hələ bahalaşacaq

Dünya bazarında neft qiymətləri yüksəlişini davam etdirir. İnvestorlar ABŞ və İsrailin İrana qarşı hücumlarını davam etdirməsi və Tehranın qonşu ölkələrə qarşı hücumlarını sürdürməsi fonunda Yaxın Şərqdəki gərginliyi yaxından izləyir.

"Bloomberg"xəbər verir ki, İranın hücumları nəticəsində bölgədə enerji axını pozulub və global neftin 20 faizinin Hörmüz boğazından keçdiyi üçün strateji marşrut faktiki olaraq bağlanıb. Bu da dünya bazarında enerji qiymətlərində ani artım və yeni enerji böhranı qorxularını artırıb. Hazırda "Brent" neftinin bareli 79,79 dollar, ABŞ xam nefti isə 72,69 dollar olub.

Yaxın Şərqdəki münaqişə fonunda bəzi analitiklər neftin 100 dollara qədər yüksəlmə riskini qiymətləndirir. İnvestorlar ani geopolitik gərginliyin bazarda yarada biləcəyi dalğalanmaları diqqətlə izləyir: "Neft qiymətləri uzun müddət yüksək qalarsa, inflyasiya narahatlıqları artacaq".

"Morgan Stanley" strateqləri 100 dollarlıq neft qiymətini və ya illik 75%-100% qiymət artışı mümkün ssenari kimi göstərir: "Hazırkı ABŞ iqtisadiyyatında neft qiymətlərinin artımı yalnız 120-130 dollar səviyyəsinə çatarsa, istehlak xərclərinə ciddi təsir göstərə bilər".

Hörmüz boğazı uzun müddət bağlı qalarsa, 1973 və 1979-cu illərdəki enerji böhranlarını xatırladan vəziyyət yarana bilər.

təkmilləşdirilməyə ehtiyac var. Ehtimal edirəm ki, hazırda müzakirə olunan təşəbbüs də məhz bu qanunun sərtləşdirilməsi və mexanizmlərinin dəqiqləşdirilməsi ilə bağlıdır. Lakin xüsus qeyd etmək lazımdır ki, son illərdə vətəndaşların evləri dövlət ehtiyacları üçün o qədər də geniş miqyasda alınmır. Mövcud mübahisələrin əsas hissəsi başqa səbəbdən qaynaqlanır. Əlbəttə, dövlət ehtiyacları üçün alınma hallarında da problemlər olur və kompensasiyanın əvvəlcədən ödənilməsi, bazar dəyərində uyğun müəyyənəndirilməsi kimi məsələlər tam təmin edilməlidir".

Ekspert deyir ki, ancaq əsas problem fərqlidir: "Söhbət ondan gedir ki, bəzi hallarda vətəndaşların evləri birbaşa dövlət tərəfindən deyil, tikinti şirkətləri tərəfindən sökülür. Praktikada proses belə baş verir: Bakı Şəhər İcra Hakimiyyəti binanın yerləşdiyi torpaq sahəsini tikinti şirkətinin istifadəsinə verir və ona vətəndaşlarla razılaşaraq söküntü aparacağı tövsiyə edir. Şirkət bir qisim sakinlə razılaşdıqdan sonra digərlərinin razılığı olmadan söküntü işlərinə başlayır. Bu isə ciddi hüquqi suallar doğurur. Əgər adi

bir vətəndaş şəhərdə öz başına nəse sökməyə və ya tikməyə cəhd etsə, dərhal müdaxilə olunar. Lakin bəzi hallarda tikinti şirkətləri məhkəmə qərarı olmadan, səlahiyyətli dövlət orqanının konkret söküntü qərarı olmadan binaların sökülməsinə başlayırlar və buna real nəzarət mexanizmi görünmür".

Hüquqşünasın sözlərinə görə, bu gün vətəndaşların məhkəməyə müraciət etmək və mübahisələndirmək imkanı var: "Əgər yeni mexanizm bu imkanı faktiki olaraq aradan qaldırırsa və ya zəiflədərsə, bu artıq vətəndaşların deyil, daha çox tikinti subyektlərinin maraqlarına xidmət etmiş olar. Mənim fikrimcə, əsas prioritet mülkiyyət hüququnun real və effektiv müdafiəsidir. Qanunvericilikdə prinsip etibarilə yazılıb ki, dövlət istisna olmaqla, heç kəs başqasının əmlakını onun razılığı olmadan ala bilməz. Problem qanunun olmamasında deyil, bəzi hallarda onun icrasının təmin edilməməsindədir. Yeni qanun hazırlanarkən əsas məqsəd mülkiyyət hüququnun zəiflədilməsi yox, əksinə, daha güclü qorunması olmalıdır".

□ **Sahənə RƏHİMLİ,**
Musavat.com

Fevralın 28-dən Azərbaycanın cənub qonşusu olan İranda müharibə başlayıb. Şimal qonşumuz Rusiya da 5-ci ildir ki, Ukrayna ilə müharibə aparır. Ermənistanda yaxınlaşmaqda olan seçkilərlə bağlı siyasi etirazlar qızışmaqdadır. Gürcüstanda da separatizm əhval-ruhiyyəsi, iqtidarla müxalifət arasında ciddi fikir ayrılıqları qalmaqdadır.

Göründüyü kimi, yerləşdiyimiz coğrafiyada əksər dövlətlərin müharibə və münaqişələrə cəlb olunduğu bir zamanda Azərbaycan regionun sülh adası kimi xarakterizə edilir. Bakı Konqres Mərkəzində Cənub Qaz Dəhlizi Məşvərət Şurası çərçivəsində nazirlərin 12-ci və Yaşıl Enerji Məşvərət Şurası çərçivəsində nazirlərin 4-cü iclasları da buna sübutdur. Toplantıya Azərbaycan və Avropa daxil olmaqla 27 ölkə, 11 beynəlxalq maliyyə institutu və təşkilat, həmçinin 49 enerji şirkəti qatılıb. Tədbirdə nazirlər, nazir müavinləri və digər nümayəndələr iştirak ediblər.

Prezidenti İlham Əliyev tədbirdə çıxış edib.

Sonra Avropa İttifaqının energetika və mənzil tikintisi komissarı Dan Yorgensenin çıxışı dinlənilib.

Açılış sessiyasından sonra toplantı nazirlər sessiyası, "Cənub Qaz Dəhlizi sessiyası: Cənub Qaz Dəhlizində davamlı uğur və yeni inkişaf mərhələsi" və "Yaşıl Enerji Layihələri" üzrə plenar sessiyalarla davam edib.

Məşvərət Şurası çərçivəsində

"Dörd od" arasında... Yaşıl enerji gündəmi

Yerləşdiyimiz coğrafiyada əksər dövlətlərin müharibə və münaqişələrə cəlb olunduğu bir zamanda Bakıda Cənub Qaz Dəhlizi Məşvərət Şurası nazirlərinin toplantısı keçirildi

sində Azərbaycan-Avropa İttifaqı Yaşıl Bağlantı üzrə İnvestisiya dəyirmi masası keçirilib.

Tədbirin sonunda Cənub Qaz Dəhlizi Məşvərət Şurası çərçivəsində nazirlərin 12-ci və Yaşıl Enerji Məşvərət Şurası çərçivəsində nazirlərin 4-cü iclaslarının yekunlarına dair mətbuat konfransı təşkil olub.

Xatırladaq ki, Cənub Qaz Dəhlizi Məşvərət Şurası çərçivəsində nazirlər toplantısı 2015-ci ilin fevral ayından keçirilir.

Prezident İlham Əliyev martın 3-də Cənub Qaz Dəhlizi Məşvərət Şurası çərçivəsində

səfərlərinə toxunaraq, heyətlərimizin fəal işləməsinə enerji və bağlılıq məsələlərində əməkdaşlığı dərinləşdirmək üçün hər iki tərəfdə olan iradənin göstəricisi kimi qiymətləndirib.

Söhbət zamanı Azərbaycanın, xüsusən hazırkı dövrdə Avropanın enerji təhlükəsizliyinə verdiyi töhfəyə toxunuldu, enerji sahəsində ölkəmizin Avropa bazarında ixrac coğrafiyasının genişləndirilməsi və təbii qaz, yaşıl enerji ilə bağlı əməkdaşlığın perspektivlərinə dair məsələlər müzakirə olub.

□ "Yeni Müsavat"

Bakı-London münasibətlərinə kimlər çomaq soxur?

İcmalar Palatasında keçirilən bu tip dinləmələr artıq təsadüfi təşəbbüs kimi deyil, məqsədli siyasi kampaniyanın elementi kimi görünür

Böyük Britaniyanın Azərbaycandakı səfirliyi bu ölkənin İcmalar Palatasında keçirilən qalmaqallı dinləmələrlə bağlı açıqlama verib.

Xatırladaq ki, Britaniya parlamentinin aşağı palatasından bir qrup deputat "Keçmişin silinməsi: mədəni irsin məhv edilməsi" adlı dinləmələr keçirib və rəsmi relizdə iddia olunduğu kimi, "Dağlıq Qarabağda erməni mədəni irsinin məhv edilməsi" mövzusu müzakirə olunub. Üstəlik, təşkilatçılar bu dinləmələrə separatçıların nümayəndələrindən biri olan Artak Beqlaryanı da dəvət ediblər. Bir sıra Azərbaycan QHT rəhbərləri həm Böyük Britaniyanın Azərbaycandakı səfirinə, həm də İcmalar Palatasının rəhbərliyinə müraciət edərək narazılıqlarını bildiriblər.

Müraciətdə vurğulanı ki, Azərbaycanda "Dağlıq Qarabağ" adlı inzibati ərazi vahidi mövcud deyil. Bu səbəbdən həmin terminin istifadəsi hüquqi və tarixi baxımdan yanlışdır və qəbul edilməzdir. Müəlliflər bunu Azərbaycanın ərazi bütövlüyü və suverenliyinə qarşı yönəlmiş siyasi kampaniya kimi qiymətləndirir.

Səfirlik isə cavabında bildirib ki, Böyük Britaniyanın Bakıdakı diplomatik missiyası kral III Çarlzın hökumətini təmsil edir və yalnız hökumətin xarici

siyasət mövqeyini ifadə edir. Parlament isə konstitusion sistemdə müstəqil hakimiyyət qoludur və onun dinləmələri ayrı-ayrı deputatların və ya komitələrin mövqeyini əks etdirir, hökumətin rəsmi siyasətini yox. Bu səbəbdən səfirlik parlament proseslərinin məzmununu şərh etməyi məqsəduyğun saymır. Yeri gəlmişkən, Böyük Britaniyanın Azərbaycana yeni səfir təyin edib. Bu Duncan Normandır. Duncan Norman 2026-cı ilin may ayında vəzifəsini icra etməyə başlayacaq.

Britaniya parlamentində keçirilən müzakirələr ətrafında yaranan qalmaqal göstərir ki, məsələ təkcə bir dinləmə ilə

məhdudlaşmır. İcmalar Palatasında keçirilən bu tip dinləmələr artıq təsadüfi təşəbbüs kimi deyil, məqsədli siyasi kampaniyanın elementi kimi görünür. Ayrı-ayrı deputatların təşəbbüsü adı altında təqdim olunsada, belə tədbirlər adətən əvvəlcədən hazırlanmış lobbi strategiyalarının nəticəsi olur. Burada məqsəd tarixi faktları araşdırmaqdan çox, Azərbaycan haqqında mənfi narrativ formalaşdırmaqdır.

Əgər rəsmi Böyük Britaniya hökuməti doğrudan da balanslı mövqe tutmaq istəyirsə, belə birtərəfli platformalara imkan verilməsi sual doğurur. Çünki beynəlxalq praktikada parlament tribunasının separatçı

mövqələr üçün istifadə olunması diplomatik etimadı zədələyən addım sayılır. Bu isə artıq sadəcə debat yox, siyasi mesajdır. Belə davam edərsə, bu cür addımlar iki ölkə arasında formalaşmış əməkdaşlıq mühitinə kölgə sala bilər.

Siyasi təhlilçi Sona Əliyeva "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, hazırda Böyük Britaniya ilə Azərbaycan arasındakı əlaqələr çox yaxşı səviyyədədir: "Zaman-zaman Bakı ilə London arasında müəyyən enişli-yoxuşlu nüanslar ola bilər. Bu da olduqca normal tendensiya. Azərbaycanla bağlı Britaniya parlamentindəki dinləmələr bu ölkədəki erməni və separatizm sevdalllarının mövqeyidir. Doğ-

rudan da Kral hökumətinin mövqeyini əks etdirmir. Ola bilsin ki, Britaniyadakı erməni lobbisinin sifarişidir, hər halda, bunu proseslərin sonrakı axarı göstərəcək. Digər tərəfdən, Britaniya diplomatiyası hər zaman ikitərəfli oyunlar qurması ilə tanınır. Bu məsələni də "qovluq işi" nə çevirib gələcəkdə Bakı ilə münasibətlərdə alver predmetinə çevirmək istəyə bilərlər. İstənilən halda, bu cür sənədlər, dinləmələr hüquqi cəhətdən malik deyil. Eyni zamanda beynəlxalq hüquq müstəvisində hər hansı təsir imkanını da yoxdur. O da mümkündür ki, Britaniyadakı erməni lobbisinin çoxsaylı müraciətləri əsasında bu cür görüşlər, dinləmələr gerçəkləşsin. Bununla da ingilislər ermənilərin çoxsaylı müraciətlərini "xala, xətrin qalması" prinsipi ilə yola verə bilərlər. Bu da mümkün variantlardan biridir. Bizim üçün Qarabağda separatçılıq anlayışı artıq bitib. Bunu Britaniyada da çox yaxşı başa düşürlər. Düşünürəm ki, qondarma irslə bağlı məsələlər Britaniya parlamentində "ev tapşırığı" kontekstindəki dinləmələrdən uzağa getməyəcək və Londonla Bakı arasındakı ümumi mülayim ab-havanın aurasına öz təsirini göstərməyəcək".

AMİP liderinin köməkçisi, politoloq Əli Orucov da fərqli düşünümür. O hesab edir ki, Böyük Britaniya ilə Azərbaycan

can arasında sıx ticari, iqtisadi və siyasi əlaqələr mövcuddur: "İkinci Qarabağ müharibəsi zamanı London həm iki ölkə arasındakı formalaşmış tərəfdaşlıq, həm də beynəlxalq hüquq baxımından ədalətli və düzgün mövqe sərgilədi. Son dövrlər hərbi əməkdaşlıq istiqamətində də əməkdaşlıq genişlənməkdədir. Böyük Britaniya Azərbaycana investisiya yığan ölkələr arasında ilk yerlərdədir. Xüsusən də neft qaz sektoruna, yeni yataqların işlənilməsinə, nəqliyyat xətlərinə böyük həcmdə sərmayə qoyub. Cənab Prezident İlham Əliyevlə Böyük Britaniya və Şimali İrlandiya taxt-tacının sahibi 3-cü Çarlzla da şəxsi münasibətləri yüksək səviyyədədir. Mən hesab etmərəm ki, London Bakıya qarşı qərəzli yanaşa bilməz. Britaniya hökumətinin rəsmi mövqeyi, ayrı-ayrı deputatlarla üst-üstə düşməməsi Qərb üçün normal sayılır. Ancaq onu da nəzərə alaq ki, Qərbdə ikili standartlar həmişə olub. Bunu balans və demokratik ənənə kimi təqdim edirlər. Hakimiyyət bölgüsünün sərbəstliyi bəhanə gətirilir. Təbii ki belə hallar diplomatik etimadın istənilməsə də zədələnməsinə gətirib çıxarar. Məncə, separatçı meyillərin təkrarlanması parlamentarası əməkdaşlıq da üst səviyyəyə gətirilməlidir. Milli Məclisin müvafiq komissiyası parlamentarilərlə hamı fərdi, həm də parlamentin özü ilə sıx əlaqələr qurulmasına müvəffəq olmalıdır. Hər şeyi xarici siyasət idarəsindən gözləməyi doğru hesab etmərəm".

□ Cavanşir ABBASLI, "Yeni Müsavat"

Putinin iki məmurunun Bakı səfərinin sirri

Moskva regiondakı mərmə səsindən "ayıldı";
Bölgədə hərbi qarşıdurma zamanı Rusiyanın
Azərbaycana kompromis niyyəti diqqət çəkir

Prezidenti İlham Əliyevin martın 2-də Rusiya baş nazirinin müavini, Hökumətlərarası Komissiyaın həmsədri Aleksey Overçukla görüşündə müzakirə edilən məsələlərlə bağlı yaxın günlərdə real addımlar atılacağı gözlənilir. "Yeni Müsavat" qeyd edir ki, görüşdə Rusiya xarici işlər nazirinin müavini Qaluzin və bu dövlətin ölkəmizdəki səfiri də iştirak edib. Azərbaycan tərəfdən görüşdə baş prokuror Kamran Əliyevin iştirakı diqqət çəkib. Görüşdə Azərbaycan və Rusiya liderlərinin 2025-ci il oktyabrın 9-da Düşənbədə keçirilən görüşündə əldə etdikləri razılaşmalara uyğun olaraq, 2024-cü il dekabrın 25-də AZAL təyyarəsinin qəzaya uğraması nəticəsində yaranan problemlərin həlli üzrə yaxın vaxtlarda kompleks praktik addımlar atılacağı bildirilib.

Bəllidir ki, AZAL təyyarəsi ilə bağlı müzakirələr iki ölkənin hüquq-mühafizə orqanları arasında aparılır. Qaluzinin iştirakına gəlincə, Rusiya XİN-də MDB üzrə məsələləri kurasiya edən nazir müavini son səfərlərində əsasən Bakıda həbs olunan 11 Rusiya vətəndaşı ilə bağlı müzakirələr aparıb. Rusiya Xarici İşlər Nazirliyinin sözçüsü Mariya Zaxarova da bildirib ki, Azərbaycanla təmaslarda Rusiya vətəndaşlarının tez bir zamanda azad edilməsi və vətənlərinə qayıtması məsələsi mütləq prioritetimizdir. Biz bu məsələni azərbaycanlı tərəfdəşlərimizlə ikitərəfli təmaslarda mütləq prioritetimizdir. Biz bu məsələni azərbaycanlı tərəfdəşlərimizlə ikitərəfli təmaslarda mütləq prioritetimizdir. Biz bu məsələni azərbaycanlı tərəfdəşlərimizlə ikitərəfli təmaslarda mütləq prioritetimizdir.

Lakin rəsmi məlumatda bu barədə heç nə deyilmir. Amma bildirilib ki, "görüşdə bir sıra humanitar məsələlər də müzakirə edilib" deyə, məhz həbsdə olan rusiyalılar nəzərdə tutulur. Nəhayət, görüşdə Azərbaycanla Rusiya arasında qarşılıqlı faydalı iqtisadi-ticarəti, investisiya, sənaye və nəqliyyat-logistika əməkdaşlığının gələcəkdə daha da inkişaf etdirilməsinə dair ortaq niyyətə diqqət yetirilib. Görüşdə regionda nəqliyyat əlaqələrinin inkişafı perspektivləri müzakirə edilib. "Şimal-Cənub" Beynəlxalq Nəqliyyat Dəhlizinin inkişafı üzrə işləri davam etdirmək üçün ortaq niyyət təsdiqlənib. Məlumdur ki, Overçuk və Azərbaycan baş nazirinin müavini Şahin Mustafayev Hökumətlərarası Komissiyaın həmsədrəridir.

Göründüyü kimi, regionda ciddi gərginliyin, hərbi qarşıdurmanın olduğu bir vaxtda Rusiyanın kompromis niyyəti diqqət çəkir. Moskva müttəfiqi İranın eskalasiya vəziyyətində, özünün də Ukrayna cəbhəsin-

də ağır şəraitində Azərbaycanla münasibətlərə yenidən baxmağı zəruri sayıb. Hər halda, Overçukun və Qaluzinin Bakıya belə bir ərafədə gəlişi Moskvanın narahatlığından irəli gəlir.

Yeri gəlmişkən, Qazaxıstanda AZAL təyyarəsinin qəzaya uğraması ilə bağlı yaradılmış istintaq komissiyası araşdırmanın mümkün qədər tez başa çatdırılması üçün maksimum səy göstərəcək. Müsavat.com xəbər verir ki, bu barədə "RIA Novosti" agentliyi Qazaxıstanın Nəqliyyat Nazirliyinə istinadən məlumat yayıb. "İstintaqın başa çatması üçün dəqiq son tarix hələ müəyyən edilməyib, lakin komissiya araşdırmanı mümkün qədər tez başa çatdırmaq üçün əlindən gələni edir", - deyə nazirlik qeyd edib.

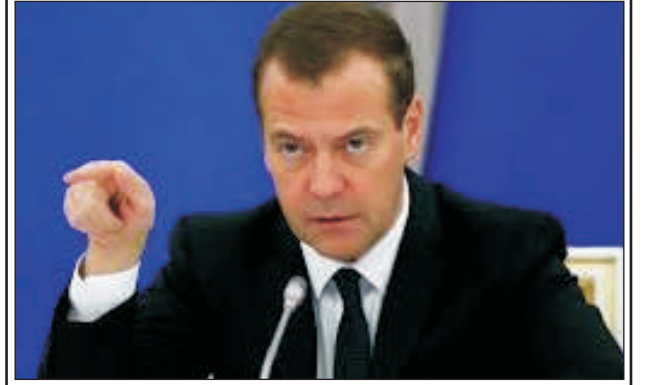
Xatırladaq ki, "Azərbaycan Hava Yolları"nın J2-8243 nömrəli Bakı-Qroznı reysini yerinə yetirən "Embraer 190" təyyarəsi Aktau şəhəri yaxınlığında qəzaya uğrayıb. Təyyarədə olan 67 nəfərdən 38-i həlak olub, 29 nəfər sağ qalıb. Təyyarə Rusiya Hava Hücumundan Müdafiə Qüvvələri tərəfindən Qroznı üzərində vurulub.

Parlamentin İnsan hüquqları Komitəsinin sədr müavini Arzuxan Əlizadə sözügedən görüşlə bağlı "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, bütün hallarda Azərbaycan Rusiyadan addım atmasını

gözləyir. Deputatın fikrincə, Overçuk və Qaluzin Prezidentin qəbulunda olarkən təyyarə hadisəsini yenidən gündəmə gətirməklə rəsmi Bakının gözləntilərini artırıb. "Əslində Rusiya İstintaq Komitəsi cinayət işinə xitam verib və məsələni bağlayıb. İndi Rusiya rəsmilərinin Bakıda bu mövzunu qaldırması göstərir ki, Azərbaycanın tələblərini həyata keçirmək üçün addım atıla bilər. Həlbuki Rusiya dövlət başçısı Düşənbədə azərbaycanlı həmkarına vəd vermişdi. Yeni bu məsələ elə oktyabrda sonra həll oluna bilirdi, heç 2026-ya keçməzdi. Ancaq bu son görüşdən sonra yenə də gözləyirik ki, Rusiya üzərinə düşəni yerinə yetirəcək".

Onun sözlərinə görə, Moskva regionda vəziyyəti nəzərə alaraq Bakı ilə münasibətləri normalaşdırmaqda maraqlı olmalıdır: "Ümid edirik ki, hər iki rusiyalı məmuru Bakıda keçirilən görüşdə bu məsələnin yenidən qaldırmasından sonra Moskvadan adekvat addım olacaq. Onsuz da bölgə gərginlik ocağına çevrilib və Rusiya maraqlı olmalıdır ki, Azərbaycanla arası yaxşılaşsın. Çünki münasibətlərin indiki xarakteri tərəflərin heç birinə sərf etmir. Azərbaycan Rusiya ilə əməkdaşlığı davam etdirməkdə, qonşuluq əlaqələrinin inkişafında maraqlıdır. Rusiya da anlamalıdır ki, Azərbaycan 90-cı illərin ölkəsi deyil və onunla əvvəlki ritorikada danışmaq olmaz". **A.Əlizadə əlavə etdi ki, Bakının Moskvadan xüsusi bir tələbi yoxdur:** "Sadəcə, vurulan zərər qarşılığının verilməsi və cinayəti törədənə cinayət işi açılmalıdır. Əgər Rusiya Azərbaycan qarşısında bunu etmək istəmirsə və təkəbbürlü davranırsa, itirən tərəf özü olacaq".

□ **Emil SALAMOĞLU,**
"Yeni Müsavat"

Rusiyadan dünyanı qorxudan açıqlama

Rusiya Təhlükəsizlik Şurasının sədr müavini Dmitri Medvedyev, ABŞ və İsrailin başladığı hücum səbəbindən İranın nüvə silahlarının hazırlanmasını sürətləndirəcəyini bildirib.

TASS xəbər agentliyinə açıqlama verən Medvedyev ABŞ-nin İrana hücum etməklə amerikalıları təhlükəyə atdığını vurğulayıb: "İndi İranın nüvə silahlarının inkişaf etdirilməsi səylərini ikiqat artıracağına şübhə yoxdur".

Medvedyev bildirib ki, hər hansı bir hadisə, nə qədər kiçik olsa da, üçüncü dünya müharibəsini tətikləyə bilər: "Əgər ABŞ Prezidenti Donald Tramp çılgın və cinayətkar siyasətini davam etdirərsə, üçüncü dünya müharibəsi şübhəsiz ki, başlayacaq".

Medvedyev bildirib ki, belə bir vəziyyət hələ başlamayıb, lakin ABŞ İranda rejim dəyişikliyi ritorikasını davam etdirərsə, risk artacaq.

Medvedyev Avropa Birliyini də hədəf alıb. Bildirib ki, onlar İran məsələsində "ABŞ-nin vassalı" kimi davranırlar: "Bu, ABŞ və müttəfiqləri tərəfindən global dominantlığını qorumaq üçün aparılan müharibədir".

Nüvə münaqişəsi ehtimalına da toxunan Rusiya rəsmisi belə bir ssenarinin keçmiş atom bombası hücumlarından daha dağıdıcı nəticələrə səbəb olacağını bildirib.

Əri müharibə edir, arvadı sülhdən danışır

ABŞ Prezidenti Donald Trampın həyat yoldaşı Melaniya Trump BMT Təhlükəsizlik Şurasının silahlı münaqişələrdə uşaqlar mövzusunda həsr olunmuş iclasına sədrlik edib. Tədbir Nyu-Yorkda ABŞ və İsrailin İrana qarşı hərbi əməliyyatı fonunda baş tutub.

Birinci xanım hazırkı dövrü "çətin" adlandırır. "Birləşmiş Ştatlar bütün dünyada bütün uşaqların yanında", - deyə Melaniya Trump vurğulayıb və konkret olaraq Yaxın Şərqdəki münaqişədən deyil, ümumi vəziyyət haqqında danışdığını açıqlayıb. "Ümid edirəm ki, tezliklə sizə sülh veriləcək", - deyə o əlavə edib.

İranın BMT-dəki daimi nümayəndəsi Əmir Səid İrəvani isə tədbirdən öncə ABŞ-nin BMT Təhlükəsizlik Şurasına sədrliyini və ABŞ ordusu İran şəhərlərini atəşə tutarkən uşaqların qorunması ilə bağlı iclas keçirməsini "dərindən rüsvayçılıq" adlandırır.

Qeyd edək ki, ABŞ mart ayı üçün BMT Təhlükəsizlik Şurasının rotasiyalı sədrliyini həyata keçirir. Bu qurumun tarixində ilk dəfə olaraq dövlət başçısının həyat yoldaşı BMT Təhlükəsizlik Şurasının iclasına sədrlik edib.

BMT Təhlükəsizlik Şurasının əvvəlki iclası 28 fevralda keçirilmişdi və İranda ABŞ-İsrail hərbi əməliyyatının başlamasına cavab olaraq təcili olaraq çağırılmışdı. BMT-nin Baş katibi Antonio Guterres ABŞ və İsrailin İslam Respublikasına qarşı hava hücumlarını BMT Nizamnaməsi də daxil olmaqla, beynəlxalq hüququn pozulması kimi qınadı. Eyni zamanda o, İranın cavab zərbələrini də Yaxın Şərq ölkələrinin suverenliyinin və ərazi bütövlüyünün pozulması kimi qınadı.

Azərbaycan bu yaxınlarda yeni postlar yaradıb və Ermənistan ərazisi üzərində nəzarətini daha da gücləndirib. Bu barədə hökumətə müxalifətdə olan “Birlik Qanadları” siyasi təşəbbüsünün lideri Arman Tatoyan bəyan edib.

“Bu gün ele görünür ki, Ermənistan necə cavab verəcəyini unudub, sanki özümüzü müdafiə edə bilmirik. Açıq mənbələrə əsaslanaraq, biz müəyyən etdik ki, bu yaxınlarda Ermənistan ərazisində yeni postlar yaradılıb ki, bu da onların nəzarətini daha da gücləndirib. Hazırkı hökumət başçısı isə bəyan edir ki, “biz onlardan xahiş edəcəyik və onlar hansısa komissiya vasitəsilə ərazilərimizdən geri çəkəcəklər. Aydındır ki, bu, baş verməyəcək”, - deyər o bildirib.

Bu iddiaların doğru olub-olmadığını müəyyən etmək üçün mövcud rəsmi və etibarlı mənbələrə baxmaq kifayətdir. Hazırda hər hansı beynəlxalq və ya tərəflərdən rəsmi təsdiq edilmiş məlumatda, Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin Ermənistanın beynəlxalq səviyyədə tanınmış ərazisində yeni hərbi postlar qurduğu və nəzarəti artırdığı ilə bağlı təsdiqlənmiş və sübut edilmiş fakt yoxdur.

Yada salmaq ki, Azərbaycan və Ermənistan arasında dövlət sərhədinin delimitasiyası üzrə birgə Komissiyaın növbəti iclasının bu ay keçiriləcəyi gözlənilir. Komissiyalar arasında son 2 görüşün Azərbaycan ərazisində keçirildiyini nəzərə alaraq bu dəfə Şahin Mustafayev Ermənistan gedəcək. Xatırladaq ki, komissiyalara Azərbaycan

“Azərbaycan sərhəddə yeni postlar qurub” iddiası

Polkovnik: "Gələcəkdə hərbi təxribatlara indidən zəmin yaratmaq istəyirlər"

tərəfdən baş nazirinin müavini Şahin Mustafayev, Ermənistan tərəfindən isə baş nazirinin müavini Mher Qriqoryan sədrlik edir. Görünür, erməni müxalifət

liderinin qaldırdığı hay-küy həm də komissiyaın gözlənilən iclası ilə bağlıdır.

Hərbi ekspert, polkovnik Rövşən Məhərrəmov “Yeni

Müsavat”a bildirdi ki, həm belə bir fakt olmadığı, həm də Azərbaycanla Ermənistan arasında sərhədlərin delimitasiyası, demarkasiyası başa çatmadan

Azərbaycanın Ermənistan ərazisində post qurduğu barədə iddialar irəli sürmək absurdur: “Armen Tatoyanın iddiaları əsassızdır. 44 günlük müharibə başa çatandan sonra Ermənistan öz ərazisi adlandırdığı ərazilərdə bunkerlər, mühəndis-istehkam qurğuları qurdu. Bütün bu addımları Azərbaycan Ordusunun gözləri qarşısında atdı. Baxmayaraq ki, Azərbaycanla Ermənistan arasında sülh müqaviləsi bağlanmayıb, sərhədlər delimitasiya, demarkasiya olunmayıb, Ermənistan qeyd etdiyi işləri həyata keçirdi. Azərbaycan istəyirdi ki, bu iki arqumenti əsas götürüb Ermənistan ordusunun həmin addımları atmasının

olduğunun təsdiqlənməsi ehtimalı da istisna edilməməlidir. Ermənistan hələ dəqiqləşdirilməmiş sərhəd boyunca müdafiə xəttini gücləndirir. Diqqəti yayındırmaq, öz addımlarına əsas yaratmaq üçün isə guya Azərbaycanın Ermənistan ərazisində postlar qurduğunu bəyan edir. Azərbaycan ehtimal edilən Ermənistan ərazisində heç bir post qurmayıb. Azərbaycan bu gün Ermənistan istiqamətindən təhlükə var. Ona görə də Azərbaycan bu təhlükəni nəzərə alıb öz ərazisində möhkəmlənmə işlərini aparır və bu təbiidir. Azərbaycan öz ərazisində postların gücləndirilməsi istiqamətində addımlar atmalıdır. Bu addımları atması tamamilə normaldır və təbiidir. Sülh müqaviləsi bağlansa belə, Azərbaycan öz sərhədlərini qorumaq üçün lazımı tədbirləri həyata keçirəcək”.

Ekspert hesab edir ki, Ermənistan tərəfindən əsassız iddiaların irəli sürülməsi delimitasiya-demarkasiya işləri üzrə hökumətlərarası komissiyaın Ermənistanda keçiriləcək görüşü öncəsi qəsdən ortaya atılmış pozucu hərəkətdir: “Bu, həm də Ermənistanın hələ də başqa ideyalarla yaşadığının signalıdır. Bu gələcəkdə “Ermənistan ərazisində qurulan Azərbaycan postlarına qarşı əməliyyat” adı altında hansısa hərbi təxribatlara əl atmaq üçün indidən zəmin hazırlamağa bənzəyir. Azərbaycana qarşı böhtan atmaqda məqsədlərdən biri bu ola bilər”.

□ **Etibar SEYİDAĞA, “Yeni Müsavat”**

Müharibə Zəngəzura çatdı - “boz zona” olur?

Ermənistan qorxu içində

İranla müharibə Ermənistanda da ciddi narahatlıq doğurub. Erməni təhlilçilərin sözlərinə görə, genişmiqyaslı hərbi eskalasiya Ermənistan üçün də ciddi nəticələrə səbəb ola bilər. Əsasən, iki riskli ssenariyə işarə edilir: İrandan regiona qaçqın axını və bu vəziyyətdən sui-istifadə edərək, xüsusən də Sünikdə (Zəngəzurdə) “təhlükəsiz zonalar” yaratmaq.

Eyni zamanda Ermənistan hökuməti əlavə risklərdən qaçaraq açıqlamalarında və hərəkətlərində son dərəcə ehtiyatlı olmalıdır. Ekspertlər vurğulayır ki, İrana qarşı müharibə bütün regionu yenidən formalaşdırıb, yeni təsir zonaları yarada

bilər. Yaxın Şərqdə və Cənubi Qafqazda təsir uğrunda rəqabətin güclənə biləcəyi və bəzi ölkələrin mövqelərini gücləndirməyə cəhd edə biləcəyi gözlənilir... Ermənistanın təkə regionu yenidən formalaşdırıb, yeni təsir zonaları yarada

sınıqlar təhlükəsi ilə üzləşə biləcəyi barədə də xəbərdarlıq edilir. Ermənistanın regionda artan geosiyasi gərginlik fonunda narahatlığı realist yanaşma kimi qiymətləndirilə bilər. Çünki Ermənistan kimi kiçik və təhlükəsizlik baxımından həssas dövlətlər üçün böyük münafişələr yalnız xarici təhlükə deyil, həm də daxili sabitlik sınağıdır. Xüsusilə İran ətrafında mümkün hərbi eskalasiya ssenarisi

region ölkələrinin hamısını zəncirvari təsir altına sala bilər.

Qaçqın axını ilə bağlı ehtimal etdiyi ssenari nəzəri görünərsə də, xüsusilə Azərbaycanın da maraq dairəsində olan Zəngəzur (Sünik) kimi strateji bölgələr ətrafında “təhlükəsiz zona” müzakirələrinin gündəmə gəlməsi ehtimalı tamamilə istisna deyil. Belə zonalar bəzən humanitar mexanizm kimi təqdim olunsada, geosiyasi təsir alətinə çevrilmək riski daşıyır.

Politoloq Xəyal Bəşirov “Yeni Müsavat”a bildirdi ki, İran müharibəsinə görə qonşu dövlətlərin narahatlığı anlaşılandır: “Müharibənin genişlənməsi və uzanması hər an İrandan əhalinin sərhədlərə axışmasına və qonşu ölkələrə üz tutmasına gətirib çıxara bilər. Ermənistanın Zəngəzur ərazisinin İran müharibəsinin nəticəsində ABŞ tərəfindən “boz zonaya” çevrilə biləcəyi barədə iddialara gəlincə, Ermənistan TRIPP layihəsinin iştirakçısı kimi Zəngəzur ərazisinin müəyyən hissəsini bu layihənin icra ediləcəyi ərazi olaraq ayırmağa borcludur. Söhbət məhz TRIPP layihəsinin əhatə dairəsi olan ərazidən keçirsə, ABŞ-nin həmin marşrutun təhlü-

kəsizliyi üçün müəyyən addımlar atacağı gözlənilir. Lakin bu, heç də o demək deyil ki, ABŞ o ərazinin “boz zona” olmasını istəyir. ABŞ əraziyə investisiya yatırmaq istəyirsə, o halda həmin ərazi üçün istənilən potensial təhlükəni önləmək üçün addımlar atacaq. Hətta ərazini “boz zonaya” çevirmək bahasına olsa belə bunu edəcək. Amma hesab edirəm ki, məsələnin bu həddə çatmasına ehtiyac qalmayacaq”

Hərbi ekspert Rövşən Məhərrəmov bildirdi ki, İranla mümkün uzunmüddətli müharibə ssenarisi təkə Yaxın Şərq deyil, Cənubi Qafqaz üçün də ciddi geosiyasi silkələnmə yarada bilər: “Ermənistanın cənubunda yerləşən tarixi Zəngəzur - indiki Sünik vilayəti bu baxımdan həssas nöqtədir. Bu ərazi Ermənistanın İranla yeganə quru sərhədidir, Azərbaycanın əsas hissəsi ilə Naxçıvan arasında nəzərdə tutulan kommunikasiyaların potensial keçid zonasıdır, Türkiyə-Azərbaycan-Mərkəzi Asiya bağlantısı üçün kritik marşrut hesab olunur. Bu ərazi İran üçün Qafqaza çıxışın əsas qapısıdır. Bu səbəbdən burada hər hansı “boz zona” modeli regional güclərin hamısının maraqlarına toxunar. Geosiyasi termin olaraq “boz zona” rəsmi işğal və ya annexasiya deyil, amma real suveren nəzarətin zəiflədiyi, xarici hərbi, təhlükəsizlik və ya siyasi təsirin dominant olduğu ərazi deməkdir. Belə modelə adətən beynəlxalq mandat, sülhməramlı kontingent, humanitar müdaxilə, yaxud faktiki hərbi mövcudluqla formalaşır. ABŞ-nin Zən-

gəzuru “boz zona”ya çevirməsi praktik baxımdan çox çətinidir. Ermənistanın razılığı olmadan mümkün deyil. Ermənistan NATO üzvü deyil. ABŞ-nin birbaşa hərbi yerləşməsi Ermənistan parlamenti və hökumətinin açıq razılığını tələb edəcək. Bu isə dərhal Rusiyanın və İranın reaksiyasına səbəb olar. Rusiya Cənubi Qafqazı öz təhlükəsizlik perimetri sayır. Hətta zəifləsə belə, ABŞ-nin Zəngəzurdə-Sünikdə hərbi möhkəmlənməsini Moskva strateji təhlükə kimi qəbul edəcək. Bu bölgə “boz zona” adı ilə ABŞ-nin nəzarətinə keçərsə, İranın Qafqaz və Avropaya çıxışı ABŞ nəzarətində olan koridora bağlanmış olacaq”.

Ekspertin fikrincə, Zəngəzurun “boz zona” olaraq ABŞ-nin nəzarətinə keçməsi bu ölkənin müəyyən maraqlarına cavab verə bilər: “Amerika bununla İranın şimal sərhədinə yaxın strateji mövqə əldə etmiş olar, Rusiyanın bölgədə təsirinin zəiflədilməsinə nail ola bilər, Çin və Şimal-Cənub nəqliyyat dəhlizinə nəzarət imkanları qazanar. Amma risklər də meydana gəlməyi olar. Çünki bu, ABŞ üçün yeni hərbi cəbhə açmaq deməkdir. ABŞ-nin hazırkı global strategiyası fonunda Zəngəzurdə-Sünikdə açıq hərbi “boz zona” modelini tətbiq etməsi prioritet görünür. İran müharibəsi nəticəsində Ermənistan qaqçın axını olarsa bu zaman humanitar missiya adı altında beynəlxalq qüvvələrin bölgəyə müvəqqəti yerləşməsi ehtimalı nəzəri olaraq mümkündür”.

□ **Etibar SEYİDAĞA, “Yeni Müsavat”**

“Məni günahkar bilməyin ki, vətən uğrunda yox, bir qadının qurbanına çevrilərək ölüəm. Belə bir əhəmiyyət-siz iş ucbatından ölməyimə təəssüflənir, göyləri şahidliyə səsləyirəm”.

Cəmi 20 il 6 ay yaşamış dahi riyaziyyatçı Evarist Qaluanın son sözləri onun həyatla vidalaşmasına yox, hansı səbəbdən ölünəsinə təəssüfləndiyini göstərir. Qaluanın qısa ömrü siyasi və elmi mübarizələrdə, həbsxanalarda keçsə də, qadın uğrunda gedən savaşa duelin qurbanı olur.

Məşhur söz var - bütün müharibələr, hakimiyyət taxtı uğrunda qarşıdurmalar qadına göredir. İndiki dünyada bu amil olduqca kiçilib. Hazırda dənizlər, dəhlizlər, enerji resursları, strateji maraqlar uğrunda hərbi əməliyyatlar, siyasi çevrilişlər olur.

Hər siyasi liderin arxasındakı güclü qadın

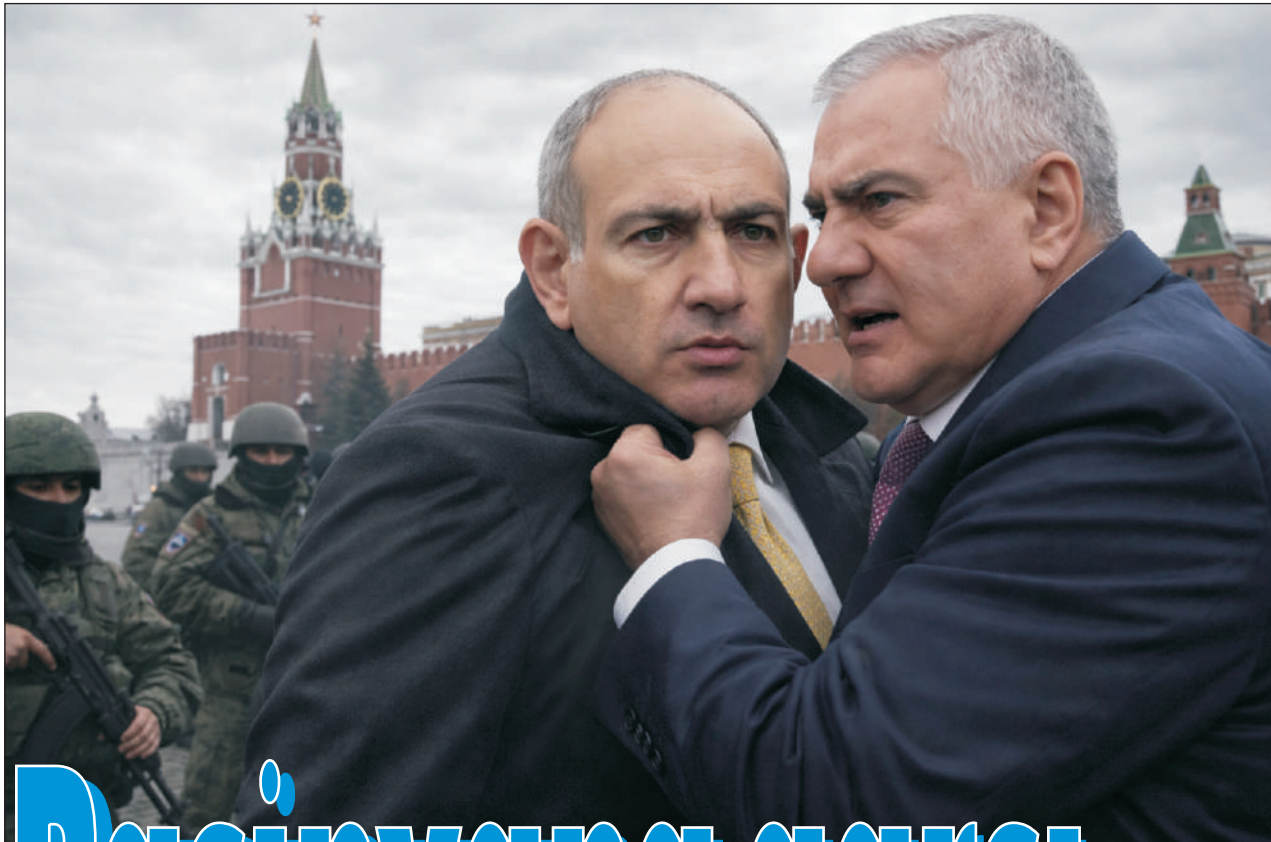
Hərçənd yenə də “hər bir kişinin güclü olmasının arxasında qadın dayanır” deymi var. Biz bunun əlamətlərini müasir dünya siyasətində də ad çəkmədən görə bilərik. Lakin qarşıda cəmi 3 ay var ki, birinci ledisi olmayan iki liderin kritik mübarizəsinə şahid ola bilərik. Söhbət Rusiya və Ermənistan rəhbərlərindən gedir.

Kreml lideri Vladimir Putinlə Lyudmila Şkrebneva 2013-cü ildə boşanıblar. Erməni baş nazir Nikol Paşinyanla vətəndaş nikahında olduğu Anna Akopyan isə ötən həftə ayrılıqlarını açıqlayıblar. İndi iki dul liderin qarşından gələn “siyasi dueli” şəxsi həyatdan daha çox regionun həyatına təsir edəcək. İndi heç birinin arxasında güclü qadın faktorı yoxdur. Halbuki cəmi 3 ay qalmış, yəni 7 iyun parlament seçkiləri ərəfəsində Nikolun Annadan ayrılmasına erməni cəmiyyətində skeptik yanaşmalar var. Yəni bunu seçkiqabağı oyun kimi qiymətləndirənlər az deyil. Amma Paşinyanın boşanma qərarından hansı siyasi dividend götürdüyü də sual doğurur.

Qərb də Nikoldan “boşanacaq mı”?

Kəsəsi, qarşıda iki birinci ledisiz liderin sözün əsl mənasında Ermənistan uğrunda qarşıdurmasını izləyəcəyik: bir tərəfdə keçmiş forpostu geri qaytarmaq istəyən Putin, digər tərəfdə isə Moskvadan uzaqlaşmaq istəyən, ABŞ və Avropa İttifaqı ilə imzalanan xəttiləri, paktları davam etdirmək, Türkiyə ilə quru sərhədlərin nəhayət ki, açılmasını hədəfləyən Paşinyan görmək olar. Təbii ki, erməni liderin arxasında güclü qadın olmasa da, güclü Qərb dəstəyinin dayandığını demək lazımdır. Maraqlıdır, Qərb də Nikoldan “boşanacaq mı”? Əslində bu gözlənti azdır. Ancaq indi həbsdə çürüyən Saakaşvilinin taleyi belə düşünməyə əsas verir.

Bəs Putinin bu dəstəyə alternativ resursu kimlər və ya nələr ola bilər? Ukrayna müharibəsində hər gün qan itirən, Yaxın Şərqdə, Mərkəzi

Paşinyana qarşı

“Surət Hüseynov planı”

Azərbaycanda 4 iyun qiyamı varsa, Ermənistanı da 7 iyun sınağı gözləyir; 1999-cu il hadisələri təkrarlana bilərmə?

Asiyada, Cənubi Qafqazda getdikcə mövqeləri sarsılan Rusiyanın “əl boyda” Ermənistanı çevrilmiş üçün potensialı qalbmı? Gürcüstanda seçki yolu - milyarder İvanışvili üzərindən Tiflisə “qayıdan” Rusiyanın Ermənistanı daha böyük təsir rıçaqları var. Söhbət siyasi-hərbi, iqtisadi vəziyyətdən gedir. Sadəcə, erməni cəmiyyətində anti-Rusiya ovqatı Kremlin işlərini korlayır. Amma nə olsun? 2008-ci ildə Gürcüstanı hərbi təcavüz edən, separatçı regionlarını ələ keçirən elə həmin Rusiya deyildimi ki, bu qədər nifrətə baxmayaraq, gürcü seçicisinə öz adını olan İvanışvilini həzm etdirə bildi? Fərq ondadır ki, ABŞ və Al-nin Ermənistan hakimiyyətinə verəcəyi dəstək hara qədər olacaq. Eyni zamanda Cənubi Qafqazın siyasi-iqtisadi arxitekturası dəyişib. Bu da Moskvanın əl-qoluna xeyli dərəcədə bağlayıb.

Ətin sümükdən ayrılması - Moskvanın qəzəbi

... Şübhəsiz, əvvəlki dövr olsaydı, bu haqda proqnoz verməyə ehtiyac yox idi. Ermənistan həmişə Rusiyanın təbəəsi olub. 2018-ci ildən bəri bu satellit Moskvanın orbitindən uzaqlaşmağa can atır. Düzdür, son 7-8 il ərzində Ermənistanın Rusiyadan qopmaq cəhdləri olduqca ağ-

rılı - ətin sümükdən ayrılması kimi olub. Kreml isə İrəvanı və erməniləri bir neçə dəfə cəzalandırmağa çalışıb. Lakin hər bir hadisədə yaxşı tərəfə də baxmaq pozitivliyi olmalıdır. Necə ki ikinci Qarabağ müharibəsinin nəticələrinə, sülh razılaşmasına, “Zvartnots”dan, delimitasiya olunan ərazilərdən və Türkiyə sərhədlərindən rus hərbiçilərinin gedişinə ermənilər müsbət aspektdən baxmalıdırlar. Hərgah Paşinyanı hələ də satqın adlandıranlar kifayət qədərdir. Amma baş nazir əldə olunan nəticələrin davamını gətirə biləcəkmə? Axı hər şey bir anda - Rusiyanın Gümrüdəki bazasından çıxaraq kamfulyaj olunmuş hərbiçiləri və Kremlin “Surət Hüseynovu” ilə sıfırlana bilərlər? Bu risk Ermənistanı istənilən an gözləyir. Paşinyanın gedişi isə hər şeyi “sil başdan” edərək bölgəni əvvəlki dövrə olmasa da, yenidən köhnə problemlərə qaytarar bilər. Çünki Rusiya Paşinyana çox qəzəblidir. Onun bütün planlarını alt-üst etməkdədir. Moskva isə Ermənistanı özünün nökrə kimi baxmaq zəhniyyətini dəyişməyib: axı sizi biz yaratmışıq, biz böyütmüşük, pulsuz silah vermişik, Qarabağı 30 il işğalda saxlamışıq, sərhədlərinizi rus əsgəri qoruyub, dəmir yollarınıza qədər özünü-

zün deyil (Şoyqunun son hədələri açıq mesaj idi - E.S.), indi üzümüzə ağ olub Qərbdə təzə ağa tapmısınız? Bax, bu hikkə və qəzəb Rusiyanı rahat buraxmır. Ukrayna müharibəsi araya girməsəydi, Paşinyan ya Saakaşvili kimi həbsdə, ya da mühacirətdə idi...

Peraşki yeyənlər və hökumətin gülləbaran edilməsi

Tarixin isə təkrarlanma kimi sevimli bir xasiyyəti var. Çox uzağa getmədən 1-2 il əvvəl spiker Alen Simonyanın dediklərini xatırlaya bilərik. Parlament sədri 1999-cu il hadisələrinin təkrarlanması təhdidi olduğunu bildirmişdi. O hadisələri bilənlər xatırlayar ki, Azərbaycanla razılaşma ərəfəsində olduğu deyilən hökumət gülləbaran edildi. Həmin il parlamentə giren silahlılar baş naziri, spikeri və digər şəxsləri öldürüb getdilər. Sonra Rusiyanın adamı, hələ də hər bayramda Putinin təbrik məktubu göndərdiyi Robert Köçeryan iqtidara tam sahibləndi.

Nairi Hunanyanın başçılıq etdiyi 5 silahlı şəxs tərəfindən 27 oktyabr 1999-cu ildə paytaxt İrəvanda Ermənistan Milli Məclisinə qarşı törədilmiş, nəticədə ölkənin siyasi rəhbərliyindəki de-fakto qərar qəbul edən baş nazir Vazgen Sarkisyan və parlament

spikeri Karen Dəmirçyan daxil olmaqla 8 nəfərin öldürüldüyü terror aktı baş verdi. Sarkisyan və Dəmirçyanın islahata meyilli koalisiyası həmin ilin mayında keçirilən parlament seçkilərini səs çoxluğu ilə qazanmış və praktiki olaraq prezident Robert Köçeryanı siyasi səhnədən kənarlaşdırmışdı.

Silahlı hücum ölkənin siyasi mənzərəsində ciddi dəyişikliklərə səbəb oldu. Dəfn mərasimində Rusiyanın o vaxt baş naziri olan Vladimir Putin də iştirak etmişdi. Hazırda parlamentin sədri olan, ötən həftə Paşinyanla birlikdə avtobusda gah peraşki, gah qarğıdalı yeyən Simonyanın 1999-cu il hadisələrinin təkrarlanma təhlükəsi olduğunu bir müddət əvvəl bildirməsi gözləri təbii ki, Rusiyaya yönəlir.

Lakin bu xüsusda ABŞ-nin İraqdan sonra ikinci ən böyük diplomatik korpusunun Ermənistanı yerləşdiyini qeyd etmək lazımdır. Daha doğrusu, bəlkə də ən böyük kəşfiyyatının. Ona görə Paşinyan əli cibində gəzir, velosiped sürür, peraşki yeyir və amerikalı kəşfiyyatçıların onu sui-qəsd təhlükəsindən mühafizə etdiklərinə əmindir. Eyni zamanda sərhədlərə yerləşdirilən avropalı jandarma qüvvələrinin də analoji missiyanı yerinə yetir-

diklərini istisna etmək olmaz.

Ya hərbi, ya sülh - 7 iyunundakı seçim

Beləliklə, 7 iyun seçkiləri nə qədər Rusiyanın təsirlərini müəyyən qədər azaldan, kilsəni, revanşistləri ram edən Paşinyan üçün qarşıda bir problemi həll etmək qalır - Ermənistanın “İvanışvilisi” olan Samvel Karapetyandan qurtuluş. Rusiya vətəndaşı olan milyarderin həbsinə baxmayaraq, onun yaratdığı hərəkət, erməni seçicisinə təsiri göz qabağındadır. Əgər bu seçkilərdə müxalifət bütün gücünü onun ətrafında birləşdirə bilməsə, hakim partiya yenə “Mülki Müqavilə” olacaq.

İrəvanda ev dustaqlığında olan rusiyalı iş adamı, “Taşir” Şirkətlər Qrupunun prezidenti Samvel Karapetyan yeni təsis etdiyi “Güclü Ermənistan” Partiyası tərəfindən baş nazir vəzifəsinə namizəd göstərilib. Bu, partiyanın fevralın 12-də keçirilən qurultayında elan edilib. Karapetyanın rəhbərlik etdiyi “Bizim Yol” ictimai hərəkatının üzvü Narek Karapetyan bildirib ki, “Ermənistanın baş naziri vəzifəsinə namizədimiz Samvel Karapet-

yandır”.

Doğrudur, Paşinyan və komandası da boş oturma-yıb. Seçki ərəfəsində ictimai rəyə təsir üçün addımlar atılır, iqtidaryönlü QHT-lər təbliğatı gücləndirib, Qərbdən investisiya dəstəyi, iqtisadi islahatlar Paşinyan hakimiyyətinin əlini gücləndirir. Ən əsası isə Rusiyanın çevrilmiş planlarını pozan addımlar Azərbaycandan gəlməkdədir. Ermənistanı benzini, taxıl göndərilməsi, 4 erməni məbusun təhvil verilməsi, liderlər arasında keçirilən görüşlər, həmçinin Zəngəzur dəhlizinin “Trump yolu” adı ilə açılacağı Moskvanın ssenarilərini reallaşdırmağa imkan verməyəcək. Erməni cəmiyyəti də bu gedişatı analiz edə bilər. Bu baxımdan, Paşinyana qarşı 1999-cu il ssenarisinin təkrarlanmasını önlemək Qərb kəşfiyyatının, “Surət Hüseynov” və ya Karapetyan projesini bitirmək strategiyası isə Bakı ilə İrəvanın işidir. İndi isə tarixi andır: azərbaycanlılar 4 iyunu yaşadıqlar, ermənilər üçün 7 iyun sınağı gəlir. Bu mənada yaydakı seçkilər deputatları yox, strateji qərar vermək seçkiləridir: ermənilər ya sülhü, ya hərbi seçməlidirlər...

□ Emil SALAMOĞLU,
“Yeni Müsavat”ın redaktoru

Dəlinin yadına daş salan

Zamin HACI
zaminhaci@gmail.com

Baş nazirimiz, sayın Əli müəllim təzə qərar imzalamışdır. Qərara əsasən hər bir vətəndaşa 1000 manat yardım veriləcəkdir.

Zarafat edirəm, dərhal bazarlıq planları qurmayın. Əslində bir az şit və təhlükəli zarafatdır, çünki bu yaxında bir zəhmətkeşimiz də sosial şəbəkədə oxşar elan vermişdi, tutub 9 sutkalığa içəri basdılar. Açıq, niyə məhz 9 sutka, bunun özü qaranlıq qaldı, çünki 10, 15, 30 sutka eşitmişdim, ilk dəfə idi 9 sutka cəza gördüm.

Yəqin məhkəmə-hüquq islahatları çərçivəsində sayın hakimlərimizə novatorluqlar, yeniliklər etmək tapşırığı verilmişdir. Məsələn, növbəti dəfə 8 sutka yarım, 5 sutka və günortaya qədər, sahurdan imsakacan və sairə bu tipli cəzalar kəsilsə, həyatımız daha maraqlı olacaqdır. Fərsətdən istifadə edərək bizə yaradılan bu şəraitə görə Zəngilan rayon poçt işçiləri adından hökumətə dərin minnətdarlığımı bildirirəm. Başqa zəhmətkeşlərimiz də, əlbəttə, minnətdardır, ancaq sıra ilə. Hamısını, inşallah, yazacağım.

Bəli, əhalinin maaş və pensiyasını artırmaq, azaltmaq qərarları hökumətin kurasiyasındadır, ora başqaları girəndə mütləq cəzasını almalıdır. Yoxsa hərcmərclik yaranır, dələduzlar, muncuq düzənlər, maliyyə piramidaları açanlar at oynadar. Əli müəllimin qərarı isə sərbəst toplaşma haqqında idi.

Sitat: “Ətrafında 200 metr radius çərçivəsində yığıncaqların, mitinqlərin, nümayişlərin və küçə yürüşlərinin keçirilməsi qadağan edilə bilən mərkəzi, rayon və şəhər icra hakimiyyəti orqanlarının yerləşdiyi binaların siyahısında dəyişiklik olub. Qərarla Dövlət Mühafizə Xidmətinin inzibati binası bu siyahıya daxil edilib”.

Çox yerində, vaxtında verilmiş qərardır. Doğrudan da, həmişə müşahidə edirik ki, əhali mitinq, nümayiş, küçə yürüşləri zamanı icra hakimiyyətlərimizin binasına 200 metrə çox yaxınlaşırlar. Hətta bəzi müxalifət partiyalarında bunu ölçmək üçün üzlər vardır. Metr götürüb ölçürlər. Hüquq-mühafizə orqanlarımız da qanuna əminliklə, qətiyyətlə, zərurətlə, mərhəmətlə, dəyanətlə, fəaliyyətlə, cəsarətlə əməl edir, hər qarışı nəzərə alır. Keçən həftə Musavat Partiyası 206 sayılı JEK-in qabağında “Parklarda ağacların vaxtsız çiçəklənməsinə son qoyulsun!!” şüarı ilə mitinq keçirərkən sədr İsa müəllim 200 metrə 10 santı keçmişdi, dərhal tədbir görüldü. Düzdür, çox sərt tədbir olmadı, partiyanın divanını başqa otağa çəkildilər. Humanizm burada da özünü göstərməli deyildirmi?

Dövlət Mühafizə Xidmətinin (DMX) binası isə qərarda göstərilmədiyi üçün onun qabağında camaat at oynadırdı. Müxalifət partiyaları, QHT-lər, hətta elə-belə yoldan keçənlər, Məshəd ziyarətinə adam yola salanlar, rayondan qəbula uşaq gətirənlər də asudə vaxtlarını DMX binası önündə keçirməyi özlərinə borc bilir, gedib bir-iki ağır qışqırışb dağılışırdılar.

Bunun özü də çox maraqlı idi ki, nə üçün DMX binası indiyəcən bizdə müvafiq icra hakimiyyəti orqanlarından biri sayılırdı. Baş nazirin son qərarı bu hüquqi kolapsa son qoymaqla düşünürəm ki, gələcəkdə Orta Doğuda sülh proseslərinin yaranmasına da öz labüd töhfəsini verməkdə haqlı olacaqdır.

Sülh demişkən, yadıma bir qəzetçilik epizodu düşüb, onunla yazını bitirirəm. Aktualdır həm də.

10-15 il qabaq bizim qəzetlərdən biri hansısa geopolitik ekspertə üz tutur, sual verir ki, ABŞ İranı vura bilermi, necə düşünürsünüz? Şanlı ekspertimiz cavab verir: “Nə desən ola bilər”.

Avropa İttifaqının (Aİ) Cənubi Qafqaz və Gürcüstan böhranı üzrə xüsusi nümayəndəsi Maqdalena Qronon bugünlərdə Azərbaycanla bir neçə ildir müzakirə olunan sənəd üzərində birgə işi başa çatdırmağın vaxtının gəlib çatdığını deyib. “Yeni Müsavat” bildirir ki, Qrono danışıqlar prosesinin tezliklə bərpa olunacağına ümid etdiyini bildirib.

Qeyd edək ki, Avropa İttifaqı Azərbaycanın əsas ticarət tərəfdaşlarından biridir. Son illərdə əməkdaşlıq xüsusən də enerji sektorunda genişlənib və Bakı Avropanın enerji təhlükə-

Brüssel Bakı ilə saziş havasında - niyə indi

Avropa İttifaqı ilə strateji sənədin yekunlaşdırılması hər iki tərəfin xeyrinə olardı, amma...

sizliyində strateji rol oynayır. Azərbaycanla Aİ arasında strateji saziş əməkdaşlığın bütün sahələrini əhatə etməlidir. Nəzərə almaq lazımdır ki, Azərbaycandan başlayan və onun ərazisindən keçən nəqliyyat dəhlizləri Avropaya yönəldilib və mallar əsasən Aİ ölkələrinə daşınacaq. Bu baxımdan, Avropa İttifaqı ilə Azərbaycan arasında strateji əməkdaşlıq sazişinin yekunlaşdırılması hər iki tərəfin xeyrinə olardı.

Amma fərqli rəylər də var. Məsələn, deputat Rəsim Musabəyov Minval.az-a deyib ki, Azərbaycan Avropa Komissiyası və ya bütövlükdə Avropa Birliyi qarşısında heç bir siyasi öhdəlik götürmək niyyətində deyil, çünki Avropa Birliyi Azərbaycan qarşısında belə öhdəliklər götürmür və görünür, bunu etmək niyyətində deyil.

“Qarşılıqlı məqbul mətn hazırlana və paraflana bilər, lakin bu sənəd Avropa Parlamenti, daha sonra isə Aİ üzv dövlətlərinin parlamentləri tərəfindən təsdiqlənməlidir. Və biz Avropa Parlamentində, eləcə də Fransa, Belçika, Hollandiya və Lüksemburq parlamentlərində hökm sürən əhval-ruhiyyəni bilir. Şübhəsiz ki, onlar bu sənədi Azərbaycan üçün tamamilə qəbul edilməz olan siyasi tələblər və şərtlərlə yükləməyə çalışacaqlar. Buna görə də Azərbaycan siyasi, ideoloji məsələləri bir yana qoyaq, yalnız pragmatik mə-

sələləri həll edən bir razılaşmaya razı olacaq”.

Yeri gəlmişkən, martın 3-də Bakıda Cənub Qaz Dəhlizi Məşvərət Şurasının 12-ci Nazirlər Görüşü və Yaşıl Enerji Məşvərət Şurasının 4-cü Nazirlər Görüşü keçirilib. Tədbirdə Azərbaycan və Avropa İttifaqı daxil olmaqla 27 ölkə, 11 beynəlxalq maliyyə qurumu və təşkilatı, həmçinin 49 enerji şirkəti iştirak edib.

Professor Qabil Hüseynli “Yeni Müsavat”-a bildirib ki, Aİ ilə asosiativ sazişin imzalanması illərlə gündəmdə olub. Onun sözlərinə görə, bu sənəd demokratiya insan hüquqları, o cümlədən gömrük standartları və ümumən ticarətlə bağlı bir çox öhdəliklər qoyur. Politoloq istisna etmir ki, bu tələblərin üzərinə yeniləri gələ və onlardan birinin də ermənilərin Qarabağa qaydışını təmin etmək ola bilər: “Bu da qəbul olunmamaq. Çünki bəzi Avropa ölkələrinin parlamentləri Azərbaycan əleyhinə qətnamələr qəbul edib. Onlar həm sənədin imzalanmasına əngəl olmağa çalışacaq, həm də əgər saziş bağlanarsa, daha sərt şərtlər irəli sürəcəklər. Burada tək ermənilərin qaydışı məsələsi aid deyil, həmçinin həbsdə olan ermənilərin azad olunması kimi tələblər mümkündür. Sözsüz ki, onlar sənəddə öz əksini tapmayacaq. Sadəcə, bunu insan haqları ilə əlaqələndirib siyasiləş-

dirə bilirlər”.

Q.Hüseynlinin fikrinə, ümumilikdə isə əlbəttə, Avropa İttifaqı ilə sazişin imzalanması inkişaf, rifah və digər göstəricilər baxımdan faydalı olardı: “Ancaq Avropa İttifaqının tələskənliyi həm də Rusiya ilə əlaqədardır. Ermənistan son illərdə Azərbaycan əleyhinə sayılan bir sıra qətnamələr qəbul edib. Məsələn, 2023-cü ilin əvvəlində Avropa Parlamenti Qarabağdakı humanitar vəziyyətlə bağlı qətnamədə Azərbaycanı blokada yaratmaqda ittiham edib, 2023-cü ilin payızında isə Ermənistan tərəfinin iddiaları əsasında Bakını “etnik təmizləmə” aparmaqda suçlayan çağırışlar səsləndirib. Rəsmi Bakı isə bu ittihamları rədd edir”.

Xatırladaq ki, Azərbaycan Respublikası və Avropa İttifaqı arasında münasibətlərin hüquqi əsasını 1996-cı ildə imzalanmış və 1999-cu ildə qüvvəyə minmiş Tərəfdaşlıq və Əməkdaşlıq Sazişi təşkil edir. Azərbaycan və Aİ arasında yeni ikitərəfli saziş layihəsi üzrə danışıqlar isə 2017-ci ildən başlayıb. Azərbaycan Aİ münasibətlərini tənzimləyən bir sıra sahəvi razılaşmalar da mövcuddur. Bunlardan biri ilkin olaraq, 2018-2020-ci illəri əhatə etmiş və daha sonra 2024-cü ilin sonunadək uzadılmış Tərəfdaşlıq Prioritetləri sənədidir.

□ **Emil SALAMOĞLU,**
“Yeni Müsavat”

“Azərbaycan dünyada aparıcı "orta güclərdən" biridir və əhəmiyyətli hərbi və iqtisadi potensiala malikdir. Bu da ona digər dövlətlərlə danışıqları özünəinamlı mövqedən aparmağa imkan verir. Onun xarici siyasətinin əsas hərəkətverici qüvvələrindən biri neytrallığa can atmasıdır. Xüsusilə vacib məqam ondan ibarətdir ki, Azərbaycan heç bir ölkəyə və ya bloka onun digər dövlətlər və birliklərlə münasibətləri necə qurmağı olduğunu dikte etməyə imkan vermir. Azərbaycan Qərblə əməkdaşlığı genişləndirən, lakin eyni zamanda Rusiya ilə qarşılıqlı faydalı münasibətləri qoruyan nadir ölkələrdən bi-

Bakının strateji seçimi - xarici bazalarsız təhlükəsizlik

Ölkəmizdə heç bir dövlətin hərbi bazasının olmaması Azərbaycana imkan verdi ki, İran münaqişəsindən kənarda qalsın

ridir. İran Fars körfəzi ölkələri və Türkiyə ilə əlaqələri davam etdirir, paralel olaraq Çin və Hindistanla da təmaslarını inkişaf etdirir”.

Amerikalı geopolitika üzrə ekspert Nikolas Gvozdevin belə deyib. İran müharibəsi fonunda digər ekspertlər də təsdiqləyir ki, ölkəmizdə heç bir başqa dövlətin hərbi bazasının olmaması Azərbaycana imkan verir ki, münaqişədən kənarda qala bilsin.

Prezidenti İlham Əliyev müsahibələrin birində Azərbaycan ərazisində Türkiyə hərbi bazası məsələsinə də toxunmuşdu. **Sitat:** “İlham Əliyev Türkiyənin Azərbaycanda hərbi bazasının yerləşdirilməsi ilə bağlı yayılan xəbərləri saxta məlumat adlandırıb, çünki bu gün dünyanın heç bir yerində heç bir hərbi bazanı gizlətmək demək olar ki, mümkün deyil”. Əgər Azərbaycan ərazisində başqa dövlətin hərbi bazası yerləşsəydi, İran müharibəsi fonunda ölkənin geosiyasi vəziyyəti indiki kimi rahat və balanslı olmazdı. Xarici baza yerləşən ölkə faktiki olaraq həmin dövlətin hərbi-strateji sisteminin bir hissəsinə çevrilir. Məsələn, baza sahibi dövlət müharibəyə girərsə, onun obyektləri də potensial hədəf sayılır. Bu isə o deməkdir ki, Azərbaycan ərazisi də rəqib tərəfin legitim hədəfi kimi qiymətləndirilə bilər - istər bu tərəf İran olsun, istərsə

də başqa regional güc. İran müharibəsi kimi gərginlik fonunda Azərbaycan böyük ehtimalla daha həssas vəziyyətdə olardı - həm hərbi risk baxımından, həm də diplomatik balans baxımından. Mövcud şəraitdə bazaların olmaması ölkəyə strateji neytrallıq və çevik xarici siyasət üstünlüyü verir.

Hərbi ekspert Səxavət Məmməd “Yeni Müsavat”a dedi ki, Azərbaycanın son onilliklərdə həyata keçirdiyi xarici siyasət kursunun ən mühüm nailiyyəti onun tam müstəqil qərarvermə qabiliyyətidir: “Bu gün regionda və dünyada baş verən gərgin proseslər, xüsusilə yaxın qonşuluğumuzda alovlanan müharibə ocaqları fonunda ölkəmizin hərbi-siyasi sığortası məhz seçdiyimiz "strateji neytrallıq" modelidir. Bu modelin mərkəzində isə bir fundamental reallıq dayanır: Azərbaycan ərazisində heç bir xarici dövlətin hərbi bazası yerləşmir.

Bəzi siyasi dairələrdə, hətta azərbaycanlı ekspertlərin dilindən və media vaxtaşırı olaraq Azərbaycanda hansısa xarici hərbi kontingentin yerləşdirilməsi ilə bağlı spekulasiyalar ortaya atılır. Ancaq bu iddiaların heç bir real əsası yoxdur. Çünki müasir hərbi-strateji nizamda xarici hərbi bazaya ev sahibliyi etmək, faktiki olaraq həmin dövlətin hərbi hədəflərini və risklərini paylaşmaq de-

məkdir. Biz bunun bariz nümunələrini İran - ABŞ və İsrail birliyi arasında gedən müharibədə görürük. Azərbaycan Türkiyə ilə strateji müttəfiq olsa belə, öz ərazisində Türkiyə hərbi bazasının olmasını istəmir. Müasir müharibələr də göstərir ki, bu ən doğru addımdır.

Əgər bu gün Azərbaycan ərazisində hər hansı bir dövlətin bazası olsaydı, ölkəmiz qonşu regionlardakı (məsələn, İran ətrafındakı gərginlikdə) qarşıdurmaların birbaşa tərəfinə çevrilərdi. Hərbi strategiya qanunlarına görə, baza sahibi olan dövlət müharibəyə girərsə, onun bütün dünyadakı obyektləri rəqib tərəf üçün “legitim hədəf” sayılır. Belə bir vəziyyət Azərbaycanın suveren ərazisini başqalarının müharibə siyasətinə çevirə bilərdi. Bizim hərbi bazalardan imtina etməyimiz əslində ölkəmizin üzərinə yönəle biləcək raketlərin və təhdidlərin hələ sərhəddən kənarda dayandırılan görünməz bir qalxandır.

Azərbaycan “orta güc” statusunda olan nadir dövlətlərdəndir ki, həm Rusiya, həm Qərb, həm də İslam dünyası ilə balanslı, qarşılıqlı faydalı münasibətlər qura bilər. Bu balansın qorunması üçün hərbi bitərəflik əvəz edilməzdir. Biz heç bir hərbi blokun forpostu deyilik və heç bir güc mərkəzinə öz ərazimizdən digərinə qarşı plattsdarm kimi istifadə etməyə imkan

vermirik. Bu mövqe bizə imkan verir ki, Qərblə enerji, Türkiyə ilə müttəfiqlik, Rusiya və İranla mehriban qonşuluq siyasətini eyni anda yürüdə bilirik. Azərbaycan öz ordusunu ən müasir standartlara çatdıraraq sübut etdi ki, ərazisini qorumaq üçün kənar qüvvəyə ehtiyacı yoxdur”.

Beynəlxalq münasibətlər üzrə şərhçi Şəhla Cəlilzadə Azərbaycan tərəfinin bir daha ən doğru siyasət yürütdüyünün sübut olunduğunu söylədi: “Azərbaycan təhlükəsizlik arxitekturasının quruluşunda ölkədə xarici hərbi bazaların yerləşdirilməməsi prinsipini seçib. Bu, bloklara qoşulmadan çoxvektorlu strateji tərəfdaşlıqları inkişaf etdirməyə imkan verir. Başqa sözlə, bu, Azərbaycanın global və ya regional böhranlı vəziyyətlərdə siyasi manevr imkanlarını, o cümlədən sabitliyini artıran faktor olaraq çıxış edir. Ölkəmiz müstəqillik əldə etdikdən sonra, 1990-cı illərin əvvəllərində Rusiya hərbi bazaları ölkədən çıxarıldı. 2012-ci ildən isə Rusiyanın Qəbələ RLS-i icarəyə götürməsinə dair müqavilə sona çatdı və yenilənmədi. 2011-ci ildən ölkəmiz rəsmi olaraq Qoşulmama Hərəkatının üzvüdür və 2019-2023-cü illərdə təşkilatın sədrliyini uğurla həyata keçirib. Bu platforma ölkənin hərbi bloklara qoşulmama siyasətini daha da legitimləşdirir. 2020-ci ildən sonra Qarabağa yerləşdirilən rus sülhməramları belə vaxtından tez ölkədən çıxarıldı. Bütün bunların fonunda NATO ilə PFP (Partnership for Peace) - Sülh naminə Tərəfdaşlıq proqramı, Türkiyə ilə Şuşa Bəyannaməsindən və qarşılıqlı münasibətlərindən irəli gələn hərbi-strateji tərəfdaşlıq, Rusiya ilə müttəfiqlik, İranla sərhəd təhlükəsizliyinə və regional nəqliyyat-kommunikasiyaların təşkilinə dair əməkdaşlıq daha neytral, tərəfsiz, qarşılıqlı maraqlara əsaslanan,

İranla müharibənin beşinci günü

Ekspert: “Azərbaycan mümkün ssenarilərə qarşı hazırlıqlı olmalıdır”

İran müharibəsi qarşılıqlı raket zərbələri ilə beşinci gündür ki, davam edir. Məlumatlara görə, İran Küveytdəki Amerika bazasını sıradan çıxarıb.

Digər məlumata görə, ABŞ Hərbi Dəniz Qüvvələrinin Bəhreynədəki Beşinci Donanmasının bazası “Xorremşəhr-4” raketləri ilə vurulub.

Bəhreynədə yerləşən ABŞ hərbi dəniz bazasında da çoxsaylı partlayışlar baş verib. Bundan əlavə, İraqın Ərbil şəhərindəki ABŞ hərbi bazasında da partlayış baş verdiyi bildirilib.

“Tasnim” Agentliyinin məlumatına görə, “Hizbullah” hərəkatı bu şəhər İsrailin şimalındakı Ramat David hava bazasına dronlarla zərbə endirdiyini rəsmi olaraq elan edib, radar stansiyalarını və idarəetmə mərkəzlərini vurub.

“Hizbullah” da İsrailə qarşı müharibəyə girib. İsrail isə hərəkata qarşı hücumun başladığını elan edib.

“İranda başlanan müharibə Rusiyanın imkanlarını bir az da məhdudlaşdıracaq, Çinin imkanlarına isə ciddi zərbə vuracaq”. Bunu əməkdar jurnalist Elçin Şıxlı cənub qonşumuzda baş verən hadisələri şərh edərək deyib. Onun sözlərinə görə, Azərbaycan İranda aparılan əməliyyatlarla bağlı bir neçə variantda hazır olmalıdır: “İranda vəziyyətin necə inkişaf edəcəyini indidən proqnozlaşdırmaq çətindir. Amma bir məsələ aydındır ki, burada baş verənlər təkə regionun deyil, global güclərin də balansına təsir edəcək. Müharibə uzanarsa, bu, Rusiyanın resurslarını daha da zəiflədəcək, Çinin isə iqtisadi və geosiyasi planlarına mənfi təsir göstərəcək”.

Elçin Şıxlı hesab edir ki, Azərbaycan prosesləri soyuqqanlı izləməli və mümkün ssenarilərə qarşı hazırlıqlı olmalıdır. Jurnalist cənubdan Azərbaycana kütləvi qaçqın axınının olacağını düşünür: “Mən azərbaycanlıların ölkəni kütləvi şəkildə tərk edəcəyi qənaətinə deyiləm. Cənubdakı soydaşlarımız öz torpaqlarına bağlı insanlardır. Panikaya əsas görmürəm”.

Onun fikrincə, hazırkı mərhələdə ən vacib məsələ regionda sabitliyin qorunması və proseslərin Azərbaycanın milli maraqları prizmasından düzgün təhlil edilməsidir.

xüsusilə də suverenliyin hücumları Azərbaycanın qorunması prinsipini əsas alan bir əməkdaşlıq modeli hesab olunur. ABŞ və İsrailin hücumları fonunda İranın Yaxın Şərqdə ABŞ-in regional hərbi bazalarına

□ **Cavansır ABBASLI,**
“Yeni Müsavat”

Təqsirsizlik prezumpsiyası nədir? Ali Məhkəmə ilk dəfə olaraq bu barədə qərarını açıqladı

Təqsirsizlik prezumpsiyası şəxsin barəsində qanuni qüvvəyə minmiş ittihamedicə hökm olmadan onun təqsirliliyinə dair təsdiqedicə ifadələrin işlədilməsi və ya məlumatların yayılmasını qadağan edir. Bu qadağa ibtidai istintaq və məhkəmə istintaqının aparıldığı dövrü də əhatə edir. Bu o deməkdir ki, yalnız şəxsin məhkum edilməsi barədə məhkəmənin hökmü varsa və həmin hökm qanuni qüvvəsinə alınıbsa, şəxs cinayət əməlini törətməkdə təqsirli bilinir.

Ali Məhkəmə ilk dəfə olaraq təqsirsizlik prezumpsiyası hüququnun pozulması ilə bağlı mühüm məqamları "Şəxsiyyət hüquqlarının müdafiəsi" haqqında Plenum Qərarında açıqlayıb.

Təqsirsizlik prezumpsiyasının əsas məqsədi cinayət mühakiməsi üzrə icraatı həyata keçirən şəxslərə (təhqiqatçı, müstəntiq, prokuror, hakim) əsassız təzyiq və təsirin qarşısının alınmasına, şəxsin obyektiv şəkildə mühakimə olunmasına nail olmaqdır.

Bu baxımdan, xüsusən mediada yazılan dərc ediləndə bu məsələyə diqqət yetirilməli, şəxsin təqsirliliyinə dair qanuni qüvvəsinə alınıb hökm olmadan onun tərəfindən hər hansı cinayətin törədilməsi ilə bağlı təsdiqedicə ifadələrdən çəkinilməlidir.

Konstitusiyanın 63-cü maddəsi ilə təminat altına alınmış təqsirsizlik prezumpsiyasının pozulması 2 halın eyni anda mövcudluğu ilə şərtləndirilir: şəxsin barəsində qanuni qüvvəyə minmiş ittihamedicə hökmün olmaması; şəxsin cinayət əməlinin törədilməsində təqsirliliyinə dair təsdiqedicə ifadələrin işlədilməsi və ya məlumatların yayılması. Məsələn, mediada "A adlı şəxsin B şəxsinə münasibətdə vələduzluq edərək, onun 10.000 manat məbləğində vəsaitini talamışdır" və ya "A adlı vəzifəli şəxs B adlı şəxsin işlə təmin edilməsi məqsədilə ondan 100.000 manat məbləğində rüşvət almaqla, korrupsiya cinayətini törətməmişdir" məzmununda məqalənin dərc edilməsi, "A" adlı şəxs barəsində qanuni qüvvəyə minmiş məhkəmənin ittihamedicə hökmü yoxdursa, onun təqsirsizlik prezumpsiyasını pozur.

Təqsirsizlik prezumpsiyası hüququna qanunsuz müdaxilə edilmiş şəxs həm bu hüququn müdafiəsi üsullarının tətbiqi, həm də bu hüququn pozulmasından irəli gələn mənəvi zərərin kompensasiyası tələblərini irəli sürə bilər.

Təqsirsizlik prezumpsiyası hüququnun pozulması şəxsin şərəfinin, ləyaqətinin və işgüzar nüfuzunun ləkələnməsi ilə nəticələndiyindən, onun müdafiəsi üsullarını da şərəf, ləyaqət və işgüzar nüfuzun müdafiəsi üsulları (biri və ya bir neçəsi tətbiq oluna bilər) təşkil edir: pozuntunun təsbit edilməsi; pozuntunun qarşısının alınması (məlumatın yayılmasının qarşısının alınması, qadağan edilməsi); pozuntunun aradan qaldırılması (yayılmış məlumatların təkzib edilməsi, silinməsi, onlara düzəliş edilməsi və ya cavabın verilməsi, üzr istənilməsi, hüquq pozuntusu barədə məhkəmə qərarının mediada dərc edilməsi və s.); digər üsullar. (məsələn, şərəf, ləyaqət, şəxsi və işgüzar nüfuzu ləkələyən məlumatları yaymış şəxsin, yeni cavabdehin müəyyən edilməsi mümkün olmadıqda hüquq pozuntusu barədə məhkəmə qərarının mediada dərc edilməsi üsulu).

Şəxs təqsirsizlik prezumpsiyası pozulduğu andan sadalanan tələbləri irəli sürə bilər. Şəxs barəsində sonradan ittihamedicə hökm çıxarılarq qanuni qüvvəsinə alsa belə, tələb hüququ aradan qalxmır. Çünki cinayət əməlinin törədilməsi ilə bağlı təsdiqedicə ifadələrin işlədildiyi və ya məlumatların yayıldığı vaxt qanuni qüvvəyə minmiş hökm mövcud olmamışdır.

● **İ**slamabad və Kabil arasındakı gərginlik fonunda İŞİD-in sağ qalan, ən təsirli qanadı - "Vilayət Xorasan" (İŞİD-K) yenidən peyda olub. İŞİD-Xorasan, beynəlxalq mediada isə "İŞİD-K" kimi təqdim olunan qruplaşma hazırda İran, Əfqanıstan və Orta Asiya regionunu əhatə edən ərazidə fəaliyyət göstərən qruplaşmadır.

Bu qruplaşmanın adı son illərdə daha çox xarici ölkələrdəki terror aktları ilə xatırlanır. 2024-cü il yanvarın 28-də Türkiyədə "Santa Maria" kilsəsinə hücum, Moskvada "Krokus City" və İranda Şah Çıraq ziyarətgahına və Məşhəddə din xadimlərinə və Qasim Süleymaninin ildönümündə baş verən partlayışların məsuliyyətini onlar üzərlərinə götürüb. Bildirilir ki, Pakistanla "Taliban" arasında mövcud gərginlik bu terror qruplaşmasına təkcə bu regionda deyil, Orta Asiyada, ümumiyyətlə, İslamın olduğu bütün ölkələrdə yenidən boy göstərmək fürsətidir.

Bu ilin yanvarında xarici ölkənin Azərbaycandakı səfirliyinə qarşı terror hücumu etməyə hazırlaşan şəxslər həbs edilib. Bu barədə Dövlət Təhlükəsizliyi Xidməti məlumat yaymışdı. Bildirilib ki, DTX tərəfindən həyata keçirilmiş əməliyyat-istintaq tədbirləri zamanı Azərbaycan Respublikasının vətəndaşları - 2000-ci il təvəllüdlü, "Abu Zər əl-Mühacir" dini ləqəbli Quliyev İlqar İlham oğlu, 2005-ci il təvəllüdlü, "Abdurəşid" dini ləqəbli Piriye Amin Elşad oğlu və 2005-ci il təvəllüdlü "Abdurrahman əl-Azəri" dini ləqəbli Əlizadə Elvin Sənan oğlunun dini düşmənçilik zəminində Bakı şəhərində xarici ölkənin səfirliyinə terror hücumu törətməyə hazırlıq görmələrinə əsaslı şübhələr yaranıb. Adıçəkilən şəxslər İŞİD terror təşkilatının "Vilayət-Xorasan" silahlı qruplaşmasının üzvləri ilə cinayət əlaqəsinə girərək, qabaqcadan əlbir olan bir qrup şəxs halında xarici dövlətin Azərbaycan Respublikasındakı səfirliyinə terror hücumu etmək üçün silah qismində istifadə edilən predmetlər əldə edib səfirliyin yerləşdiyi əraziyə yaxınlaşarkən DTX-nin əməkdaşları tərəfindən saxlanılıblar.

Azərbaycanda xüsusi xidmət orqanlarının sərt və davamlı tədbirləri nəticəsində yüzlərlə vətəndaş bu təhlükədən qorunub, 200-dən çox şəxs vətəndaşlıqdan çıxarılıb. Burada vacib məqam odur ki, terror təşkilatları indi daha incə, daha hiyləgər metodlarla insanları cəlb edirlər. Virtual platformalar və so-

"Vilayət Xorasan" xortladı - Azərbaycana təhlükə

Bu ilin yanvarında Bakıda həbs edilənlərin bu terror qruplaşması ilə əlaqələri üzə çıxmışdı

sial şəbəkələr - Telegram, WhatsApp, Discord və digər tətbiqlər vasitəsilə cəlb etmə davam edir. Bu qruplar fərdləri dini və ideoloji motivlərlə radikallaşdırır. Psixoloji manipulyasiya - qardaşlıq, dəyərli olmaq, əməkdaşlıq kimi emosional motivlərlə insanları cəlb edirlər. Terror qruplaşmaları, o cümlədən "Vilayət Xorasan" da Azərbaycan vətəndaşlarını cəlb etmək üçün əsasən ideoloji və psixoloji manipulyasiyadan istifadə edir. Onlar sosial problemləri olan insanları hədəf alır, onlayn təbliğat, saxta dini arqumentlər, maddi vədlər və tədrici radikallaşdırma üsulları ilə təsir göstərirlər. Bir ay əvvəlki həbs də təsdiq edir ki, Azərbaycan bu cür terror qruplaşmalarının hədəfi olmaqdan sığortalanmayıb.

Milli Məclisin Müdafiə, təhlükəsizlik və korrupsiya ilə mübarizə komitəsinin sədri Arzu Nağıyev "Yeni Müsavat"a deyib ki, müasir terror artıq klassik silahlı dəstə modelindən çıxaraq "şəbəkəvari və hüceyrə prinsipi" ilə fəaliyyət göstərir: "Radikallaşma artıq fiziki məkanda deyil, virtual platformalarda baş verir. İdeoloji təsir mexanizmləri psixoloji manipulyasiya ilə birləşdirilir. Hədəf qrup əsasən sosial narazılığı və identiklik böhranı yaşayan gənclərdir. "Vilayət Xorasan"ın istifadə etdiyi metodlar - Telegram, WhatsApp, Discord

kimi platformalarda qapalı kanallar, saxta dini arqumentlər, qardaşlıq və misisiya hissinin yaradılması klassik terror təbliğatından daha incə və təhlükəlidir".

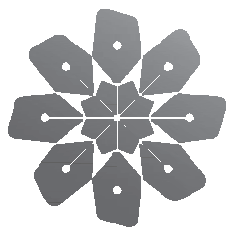
Arzu Nağıyev deyib ki, bu gün təhlükəsizlik artıq yalnız sərhəd qorunması deyil, informasiya və ideoloji təhlükəsizlik məsələsidir: "Pakistan-Taliban münasibətlərindəki ziddiyyətlər, Əfqanıstanda qeyri-sabitlik və İran daxilindəki təhlükəsizlik boşluqları "Vilayət Xorasan" üçün manevr imkanları yaradır. Terror təşkilatları məhz belə geosiyasi boşluqlardan istifadə edərək yeni üzvlər cəlb edir, regional daşıyıcılar formalaşdırır. Eyni zamanda xarici ölkələrdə səs-küylü aktlarla "müvcudluq siqnalı" verir".

Arzu Nağıyev bildirib ki, Azərbaycan həm tranzit-logistika xəritəsində, həm də beynəlxalq enerji və diplomatik mərkəz kimi diqqət mərkəzindədir: "Xarici səfirliklərə qarşı planlaşdırılan hücum cəhdi təsadüfi deyil. Bu, dövlətin beynəlxalq imicinə zərbə vurmaq və regionda destabilizasiya yaratmaq cəhdi idi. Bu gün terrorla mübarizədə üçpiləli strategiya tətbiq edilir. Operativ-preventiv tədbirlər - xüsusi xidmət orqanlarının qabaqçılıq əməliyyatları gerçəkləşdirilir. Terror fəaliyyətinə görə sərt cinayət məsuliyyəti və vətəndaşlıq məsələlərinə dair qərarlar çıxarılır. Eyni zamanda ideoloji-profilak-

tik iş aparılır ki, bu da nəticədə etibarlı dini radikalizmin qarşısının alınmasını hədəfləyir. Xüsusi xidmət orqanlarının sərt və davamlı tədbirləri nəticəsində yüzlərlə vətəndaş mümkün təhlükədən qorunub. Bu, həm də göstərir ki, təhlükə realdır, lakin nəzarət altındadır".

Arzu Nağıyev vurğulayıb ki, "Vilayət Xorasan"ın aktivləşməsi region üçün ciddi siqnaldır: "Lakin Azərbaycan artıq 1990-cı illərin zəif təhlükəsizlik mühitində deyil. Dövlət strukturları koordinasiya şəkildə fəaliyyət göstərir, hüquqi baza möhkəmdir, operativ imkanlar genişdir. Buna baxmayaraq, müasir terrorla mübarizə yalnız güc strukturlarının işi deyil. Cəmiyyətin ayıq-sayıq olması, valideynlərin və müəllimlərin diqqəti, media və ictimai platformaların aktiv iştirakı, gənclərin radikallaşmasının qarşısının alınmasında həyati rol oynayır. Müasir terror həm ideologiya, həm də psixologiya müstəvisində vuruşur; dövlət güclüdür, amma cəmiyyət də həmrəy olmasa, təhdid tam nəzarət altına alınmayacaq. Burada sadəcə silah təhlükəsi yoxdur; psixoloji manipulyasiya, ideoloji təsir və tədrici radikallaşdırma təhlükəsi var. Bu, ənənəvi terror təbliğatından daha hiyləgər və təhlükəlidir. Azərbaycan cəmiyyəti ayıq-sayıq olmalıdır".

□ **E.MƏMMƏDƏLİYEV,**
Musavat.com

**Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi**

Müəffər Ali Baş Komandanın rəhbərliyi ilə 44 günlük "Vətən Müharibəsi"ndə qazanılmış tarixi qələbə, Ermənistan tərəfindən törədilmiş sülh və insanlıq əleyhinə cinayətlər, habelə müharibə cinayətləri ilə bağlı həqiqətlərin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması

Azərbaycanla Ermənistan arasında davam edən sülh prosesinə indi kənar qüvvələr zərbə vurmağa çalışır. Xüsusən də Avropadakı bəzi təsisatlar və siya-sətçilər canfəsanlıq edərək bölgədə dayanıqlı sülhü pozmaq üçün səfərbər olublar. "Yeni Müsavat" xəbər verir ki, məsələn, regiona aidiyyəti olmayan bir dövlətin - İsveç-rənin bəzi hökumət qurumları, deputatları, təşkilatları ya-ranmış sülh mühitini zədələmək üçün yarışa giriblər. Belə ki, fevralın 4-də İrəvanda ləğv olunmuş qondarma rejimin ofisində tədbir keçirilib. (Mənbə-bakı-xeber.com)

Separatçıların "prezidenti" vəzifəsini icra edən A.Daniel-yan İsveçrə Milli Şurasının de-putatları E.Fontobel, E.Alte-mat və Beynəlxalq Xristian Həmrəyliyi təşkilatının rəhbəri C.Eybneri ilə görüşüb. Tərəf-lər Qarabağdan könüllü köçüb getmiş ermənilərin "hüquqla-rı", onların "qayıdış hüququnun tanınması" yolunda müzakirə-lər aparıb. Bu azmış kimi, E.Fontobel qondarma rejimin medalı ilə təltif edilib.

İsveçrə kimi sivil ölkədən deputatın mövcud olmayan bir "respublika"-nın dəmir-dü-mür parçasını alması suallar yaradır. Bu görüşə şərait ya-radan Ermənistan rəhbərli-yinin də sülh gündəliyinə sa-diqliyi şübhə doğurur. Belə çıxır ki, sabah fürsət olarsa Qarabağ üçün yenidən keç-miş münafiqşəni qızıdıracaq-lar. İndi isə siyasi səviyyədə bu mövzunu yaqatmağa cəhd göstərilir. Bu da Ermə-nistanın sülhü necə istədiyi sualını şərtləndirir.

Ermənistan hökumətinin üzərinə düşən əsas iş bu cür təxribatlara yol verməməkdir.

Artıq bir sıra xarici dövlətlərin diplomatları, eləcə də Ermə-nistanın baş naziri Nikol Pa-şinyan ermənilərin Qarabağa qayıdışının mümkün olmadığ-ını bəyan edib.

Paşinyan hökuməti sepa-ratçı tör-töküntülərinə qarşı tədbir görməlidir. Əks halda, onlar sülhün baş tutmasına əngəl olmaq üçün daha böyük təxribatlar törədəcəklər.

Belə bir məsələnin müza-kirə edilməsi İsveçrənin neytral dövlət imicinə sarsıdıcı zərbədir. Digər tərəfdən, İs-veçrə ilə Azərbaycan arasında geniş formada iqtisadi, mədə-ni əlaqələr mövcuddur.

Yada salmaq ki, 2024-cü ilin dekabrında İsveçrə parla-menti tarixdə qalmış Qara-bağ məsələsi üzrə qətnamə qəbul edib. Qəbul olunmuş qətnamədə Azərbaycanı və Qarabağ ermənilərini "Bey-nəlxalq Sülh forumuna" də-vət ediblər.

Bundan başqa, İsveçrə parlamentində 2025-ci ilin ma-ıyında "Swiss Peace Initiative for Nagorno-Karabakh" təşə-büsü yaradıldı. Bu təşəbbüs

keçmişdə qeyri-qanuni qon-darma strukturlarla əlaqəli şəxslərə platforma verilməsi-nə, yeni qondarma siyasi kim-liyin beynəlxalq aləmdə tanın-masına xidmət edir. Eyni za-manda sənəddə erməni əhali-sinin "təhlükəsiz qayıdışı" xü-susilə vurğulanır.

İsveçrəli deputatların bu addımı nə beynəlxalq hüqu-qa, nə də insanlığa sığır. Çünki ermənilər Qarabağdan qovulmayıblar, özləri gedib. İsveçrədə ermənilərin müda-fiəçiləri təkcə deputatlar dey-il. Məsələn, "Christian Soli-darity International" insan haqları üzrə beynəlxalq QHT-si tarixə qovuşmuş qon-darma rejimlə bağlı absurd

təşəbbüslərlə çıxış edir. On-lar məsələni tamamilə kon-tekstdən çıxararaq dini müs-təvidə təqdim edirlər.

Hətta bu QHT-nin saytın-da ölkələr üzrə layihələrin təs-nifatında "Ermənistan-Dağlıq Qarabağ" qeydiyyatı aparılıb. Bu isə onu göstərir ki, sözüge-dən təşkilat Azərbaycanın ərə-zi bütövlüyünə, suverenliyinə qarşı çıxır. Bir sözlə, indi Er-mənistandan daha çox sülhə qarşı çıxan ermənipərəst qü-vvələr var. Hazırda nəinki bey-nəlxalq aləm, hətta Ermənistan hakimiyyəti Qarabağı Azərbaycanın tərkib hissəsi ki-mi tanıyıb.

2024-cü il noyabrın 5-də Cenevrə kantonu parlamenti-

nin bir sıra ermənipərəst üzvləri tərəfindən "Dağlıq Qa-rabağın ilhaqı və Azərbayca-nın siyasi məbuslarının azad-lığa buraxılması" adlı 24.321 sayılı qətnamə layihəsi hazırla-mışdı. Həmin layihə 2025-ci ilin avqustunda İsveçrə parla-mentinin yuxarı palatası olan Kantonlar Şurasının Xarici Əlaqələr Komitəsi tərəfindən rədd edilmişdi ki, prosesdə Azərbaycanın İsveçrədəki sə-firliyinin apardığı məqsədyön-lü fəaliyyət mühüm rol oyna-mışdı. Bütün faktlar göstərir ki, Qərb siyasətində mühüm rol oynamayan İsveçrə erməni separatçıları üçün "yaxasını cı-rır".

Siyasi ekspert Ramiyə

Məmmədovanın "Yeni Mü-savat"a bildirdiyinə görə, İs-veçrəyə Fransanın təsiri var. Onun fikrincə, həmin depu-tatların İrəvanda separatçı-larla görüşü və hətta "artsax" adına bir "medal" alması da bu mərkəzlərin təlimatı əsa-sında reallaşıb: "Mən birba-şa Yelisey sarayının bu işin arxasında dayandığını deyə bilmərəm. Amma Fransa ki-mi dövlətdə müxtəlif fondlar, mərkəzlər var, erməni lobbi-si aktivdir. Onların əli İsveç-rəyə qədər uzanır. Tək İs-veçrə də deyil, Lüksemburq, Belçika kimi Benilüks ölkə-lərinə də əlləri çatır. Odur ki, bir qrup deputatın vasitəsilə belə kampaniyalar təşkil olu-nur. Təəssüf ki, rəsmi İrəvan onlara bu şəraiti yaradır. Halbuki deputatların onlarla görüşünə icazə verilməməli-dir. Bu adamlar könüllü su-rətdə Qarabağdan gedib, in-di qayıdışdan danışırlar. On-lar avropalıları inandırmaq istəyir ki, guya qovulublar və hansısa beynəlxalq təhlükə-sizlik zamanəti altında qayıt-maq istəyirlər. Azərbaycan ərazilərində hər hansı sülhməramlı qüvvənin olma-sına ehtiyac yoxdur. Cənab prezident Fransa telekanalı-na müsahibəsində onların hansı şərtlər çərçivəsində qayıda biləcəklərini bəyan edib. İsveçrəlilərlə bunu da-nışmaq heç nəyi həll etmə-yəcək".

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Emil SALAMOĞLU

Azərbaycan buna "yox" demək gücündədir

Ekspert: "Bu konfigurasiyada Orta dəhlizə alternativ yoxdur"

Ukrayna Azərbaycanı enerji, tranzit və lo-gistika sahələrində təbii və strateji tərəf-daş kimi qiymətləndirir. Bu barədə jurnalistlərə Ukray-nanın Qazaxıstandakı səfiri Viktor Mayko bildirib.

Onun sözlərinə görə, Azərbaycan uzunmüddətli milli maraqlarından çıxış edərək karbohidrogen hasilatının artırılması və tranzit imkanları-nın genişləndirilməsi siyasəti-ni ardıcıl şəkildə həyata keçirir. Eyni zamanda Türkiyə və Cə-nubi Avropa ölkələrində neft və qaza tələbatın davamlı artı-mı tədarük həcmələrinin artırıl-masına əlavə ehtiyac yaradır.

Diplomat qeyd edib ki, əməkdaşlığın əsas istiqamət-lərindən biri Qazaxıstan nefti-nin Xəzər dənizi vasitəsilə da-şınaraq Bakı-Tiflis-Ceyhan marşrutu ilə ixracıdır. O xatırla-dıb ki, Bakı və Astana bu təda-rüklərin həcmünün artırılmasını müzakirə edirlər.

Ukrayna yalnız Qazaxis-

tan neftinin idxalında deyil, həm də onun öz ərazisində emalında və neft məhsulları-nın tərəfdaşları Qazaxıstan və Azərbaycanla birgə Avropa ö-lkələrinə ixracında maraqlıdır.

Bununla yanaşı, Kiyev Xə-zər regionundan qaz tədarü-künə də maraq göstərir.

Enerji sahəsi ilə paralel olaraq, Ukrayna Qazaxıstan və Azərbaycanla nəqliyyat-lo-gistika istiqamətində əmək-daşlığı genişləndirmək niyyə-tindədir. Söhbət Çini və Mər-kəzi Asiya ölkələrini Azərbay-can və Türkiyə üzərindən Av-ropa ilə birləşdirən Transxəzər

Beynəlxalq Nəqliyyat Marşru-tundan - Orta dəhlizdə fəal işt-i-rakdan gedir.

Ukrayna tərəfinin qiymət-ləndirməsinə görə, Azərbay-can artıq Rusiya ərazisini yan keçməklə Avropa ilə Asiya arasında alternativ və daha təhlükəsiz ticarət-nəqliyyat

dəhlizlərinin formalaşmasında mühüm rol oynayır.

Belə bir şəraitdə maraqlı sual yaranır: Azərbaycan şı-mal qonşusu ilə münasibətlə-rin kifayət qədər gərgin olduğu indiki mərhələdə Ukrayna ilə həmrəyliyinə daha açıq forma-da nümayiş etdirə biləmi? Yoxsa buna mane olan başqa amillər də mövcuddur?

Bununla bağlı Pressklub.az-a danışan ekspert, Kiyevdə yerləşən Ya-xın Şərq Araşdırmaları Mər-kəzinin direktor müavini Sergey Danilovun fikrincə, Azərbay-can postsovet məkanında Moskvaaya açıq şəkildə "yox" deyə bilən azsaylı, əslində isə yegane dövlətdir.

"Bəli, Ukrayna və Baltikya-nı ölkələr artıq postsovet mə-kanı deyil. Mənim müşahidə-lərimə görə, Bakıda Rusiya ilə münasibətlərdə simvolik müs-təvinin əhəmiyyəti və bu sahə-də öz sərhədlərini qorumağın müstəsna vacibliyi yaxşı başa düşülür. Bu, Fransa ilə nümu-

nədə də nümayiş etdirildi.

Məsələ Rusiyanın Azər-baycana ciddi zərər vurmaq imkanlarının olub-olmaması-nadır. Yaxud Moskvanın Bakı üçün alternativ layihələrdən əldə ediləcək qazancı üstələ-yən təşviq mexanizmlərinin mövcudluğundadır. Lakin Dər-bənddə yerləşdirilən dəniz pi-yadaları briqadası artıq Xarkov vilayətində məhv edilib, bu həftə Kiyevə atılan ballistik və qanadlı raketlər isə bu il isteh-sal edilib - çünki onların toxu-nulmaz ehtiyatı artıq tükənib və hazır olan hər şey dərhal ist-ifadəyə buraxılır. Ukrayna raketləri və dronları isə heç nə-yə baxmayaraq sabah yeni-dən Novorossiyskə doğru uça-caq. Buna görə də, bu kon-fiqurasiyada Orta dəhlizə al-ternativ yoxdur.

ABŞ dövlət katibi Marko Rubionun dediyi kimi, ABŞ Ukraynaya silah satır və ona qarşı sanksiyalar tətbiq etmir. Bu isə o deməkdir ki, Ukrayna raketlərinin uçuş tapşırıqları Vaşinqtonda, Brüsseldə və ya başqa paytaxtda deyil, məhz Kiyevdə proqramlaşdı-rılır", - Sergey Danilov yekun-laşdırıb.

İnformasiya xidməti

Milli Məclisin martın 3-də keçirilən iclasında ombudsmanın ötən il üzrə məruzəsi müzakirəyə çıxarılıb. Ombudsman Səbinə Əliyeva bildirib ki, ünvanına 42.685 müraciət daxil olub, “916” Çağrı Mərkəzinə 14.718 zəng qəbul edilib: “İl ərzində ombudsman, onun aparatı və regional mərkəzləri tərəfindən ümumilikdə 9 min 60 nəfər şəxs qəbul edilib. Ombudsmana ünvanlanan müraciətlərin araşdırılması məqsədilə aidiyyəti dövlət qurumlarına, idarə, müəssisə və təşkilatlara sorğular ünvanlanıb, bir çox hallarda nöqsan və çətinliklərin aradan qaldırılması və pozulmuş hüquqların bərpası üzrə zəruri tədbirlər görüldü, təklif və tövsiyələr verilib”.

Ombudsman bildirib ki, müvafiq icra hakimiyyəti orqanının “Əmək və Məşğulluq” altsistemi üzərindən tərtib olunmuş göndərişlərinin əsassız olaraq icra edilməsi hallarının aradan qaldırılması üzrə mexanizmlərin işlənilib hazırlanması və ya bu kimi hallarda şəxslərin işsizlikdən sığorta müavinəti ilə təmin edilməsi həlli vacib məsələlərdəndir: “Vətəndaşların sosial təminat hüquqlarının daha səmərəli və effektiv qaydada reallaşdırılması məqsədilə, özünüməşğulluğun təşkili prosesi tam başa çatanaqədər, yeni işsiz şəxslərə əmlak təhvil verilənədək onların məşğulluğun digər formasından yararlanması və ya ünvanlı dövlət sosial yardım barədə müraciət etməsi ilə bağlı məhdudiyyətlərin aradan qaldırılması məqsədəmüvafiqdir. Əmək pensiyasının və əmək pensiyasına əlavənin artıq ödənilməsinin pensiyaçının səhvindən baş vermədiyini, bu halın müvafiq qurumun fəaliyyətində olan funksional nöqsanlarla bağlı olduğunu, habelə sonrakı tutulmaların əmək pensiyaçısının sosial vəziyyətini ağırlaşdırdığını nəzərə alaraq, artıq ödənilmiş əmək pensiyası və əmək pensiyasına əlavənin məbləğinin pensiyaçıdan tutulması üçün qanunvericiliklə müəyyən edilmiş müddətin minimuma endirilməsi zəruri hesab olunur. Şəxs müddətli haqqı hərbi xidmətdə olduğu vaxtda onun uşaqlarına ödənilən müavinətin məbləğinin ölkə üzrə uşaqlar üçün müəyyən edilmiş yaşayış minimumuna uyğunlaşdırılması məqsədəmüvafiqdir”. S.Əliyeva əlavə edib ki, əvvəlki illərdə olduğu kimi, əlillik vəziyyətinin qiymətləndirilməsi məqsədilə həkim-məsləhət komissiyaları tərəfindən rəsmiləşdirilmiş göndərişlərin bir çox hallarda “natamam” hesab edilməsinin qiymətləndirmə prosesində çətinliklərə və əlillik təyinatının müəyyən müddət gecikməsinə səbəb olduğunu nəzərə alaraq, bu prosesdə iştirak edən qurumlar arasında koordinasiya və qarşılıqlı etimad prinsipinə əsaslanan fəaliyyətin təmin olunması, qiymətləndirmə prosedurlarının sadələşdirilməsi olduqca vacibdir: “Əlilliyə olan şəxslərin hüquqlarının daha səmərəli təmin olunması məqsədilə infrastruktur ob-

Parlament Ombudsmanının

İllik məruzəsini diñlədi

Səbinə Əliyeva ölkə vətəndaşının əsas problemlərini sadaladı

yektlərinin, yaşayış binalarının layihələndirilməsi və tikintisi zamanı həmin şəxslərin tələbatlarının nəzərə alınması məqsədilə layihələndirmə standartlarının yenilənməsi, tikinti prosesində müəssərlik tələblərinə riayət olunmasına nəzarətin gücləndirilməsi, bu sahədə monitorinqlərin aparılması və çatışmazlıqların aradan qaldırılması, habelə metro və digər ictimai nəqliyyatın əlçatanlıq komponentləri ilə təmin olunması üzrə konkret fəaliyyət mexanizmlərinin hazırlanması və tətbiqi zəruridir. Əhalinin sağlamlıq hüququnun effektiv şəkildə həyata keçirilməsi məqsədilə regionlarda ixtisaslaşdırılmış tibbi xidmətlərin əlçatanlığının təmin edilməsi və bununla da səhiyyə infrastrukturunun ölkə üzrə balanslı şəkildə təşkili, habelə ilkin səhiyyə xidmətlərinin keyfiyyətinin yüksəldilməsi vacibdir”.

Komitə sədri Fazil Mustafa ölkədəki ciddi problemlərdən birinə diqqət çəkib. Ombudsmanın məruzəsini dəstəkləyən deputat ardınca təəssüflə qeyd edib ki, ölkədə nikah və boşanma statistikasına ümumi baxış deyil: “Son 9 ay ərzində 40 min nikah qeydə alınıb, onlardan 17 mini boşanma ilə nəticələnib. Xüsusilə Bakı şəhərində vəziyyət daha narahatedicidir. Qeydə alınan nikahların təxminən 56 faizi qısa müddət ərzində boşanma ilə nəticələnir. Hər 100 nikahın 56-sı pozulur. Bu isə olduqca ciddi sosial problemdir. Boşanma prosesində aliment məsələsi

də ciddi müzakirə mövzusu. Bir çox hallarda məsuliyyət əsasən kişi tərəfin üzərinə qoyulur və aliment öhdəliyi müəyyən edilir. Eyni zamanda iddialar var ki, bəzi hallarda ailə qurulduqdan və övlad dünyaya gəldikdən sonra məqsədli şəkildə boşanma təşəbbüsü irəli sürülür və aliment əldə etmək əsas motivə çevrilir”.

F.Mustafanın fikrincə, bu kimi hallarda məhkəmələrin daha obyektiv və hərtərəfli araşdırma aparması vacibdir: “Ailənin dağılmasının səbəbləri düzgün qiymətləndirilməli, aliment məsələsində ədalət prinsipi əsas götürülməlidir. Çünki ailə münasibətlərində səbəbkənar müəyyənləşdirilməsi hər zaman asan olmur və maddi maraq faktorı bezən prosese təsir göstərə bilər”.

Komitə sədri digər məsələdən də bahs edib. Bildirib ki, Rusiya ərazisində yaşayan azərbaycanlılarla bağlı son dövrlər müxtəlif narahatedici hallar müşahidə olunur: “Azərbaycan vətəndaşları müxtəlif ittihamlarla həbs edilir, hüquqlarının müdafiəsi çətinləşir. Bəzi hallarda ailə üzvlərindən bir qismi ölkəni tərk etməyə məcbur olur, digərləri isə hüquqi problemlərlə üzləşir. Onların hüquqlarının qorunması, hüquq müdafiəsinin gücləndirilməsi istiqamətində daha sistemli tədbirlərin görülməsi vacibdir. Həmçinin ölkəyə giriş-çixış məsələlərində yaranan çətinliklərin aradan qaldırılması da diqqət mərkəzində olmalıdır”. Deputat əlilliyin verilməsində də problemlərin olduğunu

Ombudsman Aparatının diqqətinə çatdırıb: “Biləsuvar rayonundan bir vətəndaşla bağlı müraciət olmuşdu. Şəxs uşaqlıqdan səhətinə ciddi problem yaşayır, danışa bilmir və öz hüquqlarını müdafiə etmək imkanına malik deyil. Lakin ona birinci qrup əlillik təyin olunması üçün ruhi xəstəxanada yatmaq tövsiyə edilib. Halbuki məsələ psixi xəstəliklə bağlı deyil. Belə hallarda vətəndaşın vəziyyətinin düzgün qiymətləndirilməsi və artıq prosedur tələblərlə üzləşdirilməməsi son dərəcə vacibdir”.

Deputat Qüdrət Həsənzadə bildirib ki, hazırda bizim cəmiyyətdə ən çox narazılıq doğuran məqamlardan biri odur ki, insanlar məhkəmələrin qərarlarından şikayətçidir və məhkəmələrdə ədalət tapa bilmədiklərini bildirirlər: “Mən dəfələrlə qeyd etmişəm ki, güclü məhkəmə hakimiyyəti olmadan ölkədə heç vaxt sosial ədaləti təmin etmək mümkün deyil. Heç bir ombudsman, heç bir dövlət və icra hakimiyyəti orqanı ölkədə qanunların aliliyini təmin edə bilməz. Bugünlərdə - 26 fevral tarixində - baş nazir tərəfindən İqtisadi Şüaranın iclası keçirildi və orada məhkəmə-hüquq sahəsinə dair məsələlər müzakirə olundu. Məni təəccübləndirən və təəssüfləndirən orada Ali Məhkəmənin sədrinin əyləşdirildiyi yer oldu. Bunun özü də cəmiyyət üçün bir mesajdır. Ali Məhkəmənin sədri məhkəmə hakimiyyətinin başında duran şəxsdir və Nazirlər Kabi-

netinin tərkibinə daxil olmayan bir adamdır. O, ən azından baş nazirin yanında əyləşməli idi. Amma nazirlərin arasında əyləşdirilmişdi və bu, hər halda, yaxşı bir təəsürat yaratmırdı. Görünür, düşünürlər ki, İnam müəllim hələ də kənd təsərrüfatı naziridir.

Orada yaxşı olardı ki, ictimaiyyətə həm də məlumat verilsin ki, bu müzakirə nəyin əsasında keçirilib. Məhkəmələrdən daha çox icra hakimiyyəti orqanları şikayət edir, yoxsa sahibkarların narazılığı əsasında belə bir mü-

nuni nümayəndələrinin yazılı razılığı olmadan yayılmasına yol verilməyəcək.

Müzakirələrdən sonra qanun layihəsi səsə qoyularaq son oxunuşda qəbul edilib.

İnzibati Xətlər Məcəlləsinə təklif edilən dəyişikliklər də son oxunuşda müzakirəyə çıxarılaraq qəbul olunub. Layihəyə görə, qadağan edilmiş yerlərdə, küçələrdə və digər ictimai yerlərdə elektron siqaret çəkənlər cərimələnəcək. Qəbul olunan layihəyə əsasən, aprelin 1-dən qadağan edilmiş yerlərdə, küçələrdə və

digər ictimai yerlərdə elektron siqaretlərin istifadəsinə görə 30 manat məbləğində cərimə tətbiq olunacaq.

“Tütün və tütün məmulatı haqqında” Qanuna edilən dəyişikliyə əsasən, aprelin 1-dən elektron siqaretlərin və onların komponentlərinin idxalı, ixracı, istehsalı, saxlanması, topdan və pərakəndə satışı və istifadəsi qadağan edilir. Müzakirələrdən sonra məsələ səsverməyə qoyularaq üçüncü oxunuşda qəbul edilib. Bu qanun 2026-cı il aprelin 1-dən qüvvəyə minir.

İnzibati Xətlər Məcəlləsinə təklif edilən digər dəyişikliklərə görə, elektron siqaretlərin və onların komponentlərinin idxalı, ixracı, istehsalı, topdan və pərakəndə satışı və satış məqsədilə saxlanılmasına görə cərimə müəyyənləşir. Layihəyə əsasən, aprelin 1-dən elektron siqaretlərin və onların komponentlərinin idxalı, ixracı, istehsalı, topdan və pərakəndə satışı və satış məqsədilə saxlanılmasına görə inzibati xətanın bilavasitə obyekt olmuş mallar müsadirə edilməklə, fiziki şəxslər üç yüz əlli manatdan beş yüz manatadək məbləğdə, vəzifəli şəxslər min altı yüz əlli manatdan iki min iki yüz manatadək məbləğdə, hüquqi şəxslər dörd min manatdan beş min manatadək məbləğdə cərimə ediləcək.

Müzakirələrdən sonra qanun layihəsi səsverməyə çıxarılaraq üçüncü oxunuşda qəbul edilib.

□ **Elsad PAŞASOY,**
“Yeni Məsavat”

Dərs saatlarını azaltmaq təklifi - 90 dəqiqə yerinə...

Bu təşəbbüs yalnız tələbələr tərəfindən deyil, bəzi müəllimlər tərəfindən də dəstəklənir

Son dövrlər ali təhsil müəssisələrində akademik dərs saatlarının müddəti ilə bağlı müzakirələr yenidən aktuallaşmış. Universitet tələbələrinin bir qismi hazırda tətbiq olunan 90 dəqiqəlik dərs modelinin dəyişdirilərək 60 dəqiqəyə endirilməsinin tərəfdarı olduqlarını bildirirlər. Maraqlıdır ki, bu təşəbbüs yalnız tələbələr tərəfindən deyil, bəzi müəllimlər tərəfindən də dəstəklənir.

Təklif tərəfdarlarının fikrincə, dərslərin ilk yarım saati və ya maksimum bir saatından sonra tələbələrin diqqət səviyyəsi nəzərəcarpaq dərəcədə azalır. Bu isə auditoriyada passivliyin artmasına, informasiyanın tam mənimsənilməməsinə və nəticə etibarilə tədrisin effektivliyinin aşağı düşməsinə səbəb olur. Onların sözlərinə görə, uzunmüddətli müəhazirələr tələbələrə yorğunluq yaradır, diqqət dağınıqlığını artırır və alınan biliklərin keyfiyyətinə mənfi təsir göstərir.

Müzakirələr zamanı alternativ modellər də irəli sürülür. Belə təkliflərdən birinə əsasən, müəhazirə dərslərinin müddəti 80 dəqiqə, seminar və praktiki məşğələlərin isə 60 dəqiqə təşkil edə bilər. Bu yanaşmanın daha çevik və tələbəyönümlü təhsil mühitinin formalaşmasına imkan verəcəyi iddia olunur.

Bununla belə, məsələyə ehtiyatla yanaşanlar da az deyil. Bir sıra təhsil mütəxəssisləri hesab edir ki, dərs müddətinin dəyişdirilməsi, sadəcə, texniki qərar deyil və geniş elmi araşdırmalar, pilot layihələr və akademik müzakirələr tələb edir. Onların fikrincə, tələsik qəbul ediləcək qərarlar tədris planlarında uyğunsuzluqlara, kredit siste-

mində problemlərə və müəllim yükünün yenidən hesablanması kimi çətinliklərə səbəb ola bilər.

Milli Məclisin Elm və təhsil komitəsinin üzvü Ceyhun Məmmədov da bu məsələdə ehtiyatlı mövqe nümayiş etdirərək bildirib ki, belə qərarlar qəbul edilərkən bütün mümkün nəticələr ciddi şəkildə analiz olunmalıdır. Deputatın sözlərinə görə, təhsil sisteminə edilən hər bir dəyişiklik uzunmüddətli təsirlərə malik olduğundan, qərarlar emosional çağırışlar deyil, elmi əsaslar üzərində qurulmalıdır.

Qeyd etmək lazımdır ki, dünyanın müxtəlif ölkələrində ali təhsil sistemlərində dərs müddətləri fərqli prinsiplərə əsaslanır və bu fərqlər ölkələrin akademik ənənələri, təhsil fəlsəfəsi və struktur modelləri ilə bağlıdır. ABŞ universitetlərində dərs müddətləri əsasən "Karnegi vahidi" və "tələbə saati" (Carnegie Unit və Student Hour) sistemində uyğun təşkil olunur. Bu modelə görə bir akademik saat 50 dəqiqə hesab edilir və ölkənin əksər ali məktəblərində geniş tətbiq olunur.

Avropa ali təhsil məkanında isə yanaşma bir qədər fərqlidir. Məsələn, Almaniyada "akademik saat = 45 dəqiqə" prinsipi möv-

cuddur. Universitetlərdə dərslər adətən iki akademik saatin birləşdirilməsi ilə keçirilir və nəticədə məşğələlər 90 dəqiqəlik blok formatında təşkil olunur. Bu model həm fasiləsiz öyrənmə, həm də strukturlaşdırılmış dərs planı baxımından balanslı hesab edilir.

Bəs Azərbaycanda 60 dəqiqəlik dərs modeli tələbələrin akademik performansını artırmağa bilərmi? Dərs müddətinin qısaldılması müəllimlərin proqramı çatdırmasında çətinlik yarada bilərmi?

Mövzu ilə bağlı təhsil mütəxəssisi Elçin Əfəndi "Yeni Müsavat"a deyib ki, xüsusilə müəhazirə dərsləri əksər hallarda 80-90 dəqiqə davam edir: "Halbuki akademik dərs saatları baxımından dünya təcrübəsini arasdırdıqda minimum müddətin 45-50 dəqiqə, maksimum isə 60 dəqiqə, yəni tam bir saat təşkil etdiyini müşahidə edirik. Azərbaycanda isə demək olar ki, həm akademik saat anlayışı, həm də müəhazirə dərslərinin real müddəti 80 və ya 90 dəqiqəlik zaman çərçivəsini əhatə edir".

Mütəxəssis hesab edir ki, müasir texnologiyaların sürətlə inkişaf etdiyi indiki dövrdə tələbələrin uzun müddət auditoriyada oturmaq fasiləsiz qeydlər aparması və ya 90 dəqiqə ərzində diqqəti sabit şəkildə saxlaması artıq müəyyən çətinliklər yaradır: "Bu vəziyyət tələbələr üçün tədrisən yo-

rucu və psixoloji baxımdan ağır bir prosesə çevrilir. Təbii ki, bunu tədris prosesini həyata keçirən müəllim və professor heyəti də müşahidə edir və dərs zamanı diqqətin azalmasını açıq şəkildə hiss edir. Məhz buna görə düşünürəm ki, dünya təcrübəsinə əsaslanaraq akademik dərs saatlarının ən azı 60 dəqiqə çərçivəsində təşkil edilməsi məqsədəuyğun ola bilər. Bu halda müəhazirə dərslərinin müddətini də 70-80 dəqiqəyə qədər azaltmaq real və balanslı yanaşma kimi qiymətləndirilə bilər".

Belə bir dəyişiklik bizə nə qazandıra bilər?

Elçin Əfəndinin fikrincə, ilk növbədə tələbələr dərs prosesində özlərini daha rahat hiss edə, auditoriya mühitinə daha aktiv şəkildə qoşular və tədris prosesində iştirak səviyyəsi yüksələr: "Diqqət müddətinin optimallaşdırılması informasiyanın mənimsənilmə keyfiyyətinə də müsbət təsir göstərə bilər. Nəticə etibarilə təhsil prosesi formal iştirakdan daha çox real öyrənmə mühitinə çevrilir. Eyni zamanda qeyri-ixtisas fənlərinin müəyyən qədər azaldılması hesabına ümumi tədris proqramını daha səmərəli şəkildə həyata keçirmək mümkündür. Məlumdur ki, ali təhsilin əsas məqsədi tələbələrin öz ixtisasları üzrə peşəkar kadr kimi formalaşmasıdır. Qeyri-ixtisas sahələri üzrə bilik və bacarıqların əldə olunması isə müasir dövrdə rəqəmsal resurslar və açıq təhsil platformaları vasitəsilə daha əlçatan hala gəlib.

Bu baxımdan hesab edirəm ki, belə bir qərarın qəbul edilməsi ümumi təhsil göstəricilərinə, eləcə də tələbələrin akademik nəticələrinə müəyyən dərəcədə müsbət təsir göstərə və ali təhsil sisteminə daha çevik və müasir tədris modelinin formalaşmasına şərait yarada bilər".

✎ **Xalidə GƏRAY,**
"Yeni Müsavat"

Problemi hamı bilir, amma....

Şagirdlərin çanta yükünün azaldılması üçün məktəblərdə yığcam tərtibatlı dərs materiallarından istifadə olunması təklif olunur.

Bununla bağlı məlumat İnsan hüquqları üzrə müvəkkil (ombudsmanın) 2025-ci il üzrə məruzəsində öz əksini tapıb.

Qeyd olunub ki, tədris proqramının ağır olmasının, bu səbəbdən də dərs vəsaitlərinin və onun komplektlərinin çoxluğunun xüsusən ibtidai siniflərdə təhsil alan şagirdlərin çantalarının artıq yüklənməsini və nəticədə onların sağlamlıq vəziyyətinə, fiziki inkişafına neqativ təsir göstərdiyini nəzərə alaraq, tədris proqramının optimallaşdırılması, eyni fənn üzrə bir neçə əlavə vəsait əvəzinə integrasiya olunmuş, daha yığcam tərtibatlı dərs materiallarından istifadə edilməsi təklif olunub.

Həmçinin rəqəmsal resurslardan istifadənin genişləndirilməsi və bununla əlaqədar təhsil müəssisələrində maddi-texniki bazanın gücləndirilməsi, şagirdlərin gündəlik istifadə etmədikləri vəsaitləri məktəbdə saxlaya bilmələri üçün dolabların quraşdırılması da bildirilib.

Sosial şəbəkələr dərs zamanı qadağan edilə bilər

"Uşaq və yeniyetmələrin sosial şəbəkələrdən filtrli şəkildə istifadə etməsi üçün ön məqsədəuyğun mexanizm texniki, inzibati və maarifləndirici modelin kombinasiyasıdır: "İlk növbədə, texniki filtrasiya sisteminin təmin edilməsi üçün təhsil müəssisələrində mərkəzləşdirilmiş internet nəzarət sistemi, dövlət səviyyəsində vahid təhsil şəbəkə filtri platforması yaradılmalıdır". Bu fikri Modern.az-a açıqlamasında Milli Məclisin üzvü Jalə Əliyeva bildirib.

Deputat deyib ki, məktəblərin internet çıxışı vahid server üzərindən idarə olunmalıdır. Yaş kateqoriyasına uyğun kontent filtrləri tətbiq edilməlidir. Süni intellekt əsaslı zərərli kontentin aşkarlanması mexanizmləri qurulmalıdır.

Məktəblərdə yalnız təsdiq olunmuş təhsil və maarifləndirici platformalara giriş açıq olmalıdır. Sosial şəbəkələr isə tədris məqsədilə məhdud və nəzarətli formada istifadə olunmalıdır. Telefon istifadəsi ilə bağlı aydın qaydalar hazırlanmalıdır. Dərs zamanı sosial şəbəkələrə giriş qadağan edilməlidir. Məktəblərdə, məsələn, rəqəmsal təhlükəsizlik koordinatoru vəzifəsi təsis edilə bilər. Psixoloqlar kibertəhlükə və onlayn zorakılıq mövzularında mütəmadi seminarlar keçməlidirlər.

Məktəbəqədər tədris müəssisələri də unudulmamalıdır. Bağca yaşlı uşaqlar üçün sosial şəbəkə istifadəsi, ümumiyyətlə, nəzərdə tutulmamalıdır. Yalnız təlim xarakterli, qapalı və təhlükəsiz platformalardan istifadə edilməlidir. Valideyn nəzarət proqramlarının istifadəsi təşviq olunmalıdır. Valideynlər üçün rəqəmsal təhlükəsizlik təlimləri təşkil edilməlidir. Ailə və məktəb arasında daimi kommunikasiya platforması yaradılmalıdır".

ABŞ və İsrailin İrana endirdiyi zərbələrdən sonra təhlükəsiz aktivlərə tələbin artması ilə ABŞ dolları bazar ertəsi kəskin bahalaşaraq son beş həftənin ən yüksək səviyyəsinə qalxıb.

Dolların 6 əsas valyutadan ibarət səbətə qarşı məzənnəsinin izləyən Dollar İndeksi 0,6 faiz artaraq 98,20 səviyyəsinə çatıb və yanvarın sonundan bəri ən yüksək həddə ticarət olunub. Niderlandın məşhur ING Group analitiklərinə görə, dolların yüksəlişinə 3 mühüm amil təsir göstərir.

Asiya və Avropadan fərqli olaraq, ABŞ enerji sisteminin bu nisbi sabitliyi dolları global qeyri-sabitlikdən sığınacaq ax-taran investorlar üçün daha cəlbedici bir aktivə çevirir.

Dolların möhkəmləndirən ikinci amil ABŞ Federal Ehtiyat Sisteminin (FED) uçot dərəcəsi siyasəti ilə bağlıdır. Enerji qiymətlərinin artması və ondan qaynaqlanan inflyasiya FED-in monetar siyasəti yumşaltmaq imkanlarını məhdudlaşdırır. ING analitikləri qeyd edirlər ki, FED-in bu il planlaşdırdığı iki faiz endirimi vədini yerinə yetirə bilməyəcəyi ilə bağlı narahatlıqlar səbəbindən Asiya fond fyuçersləri artıq 3-4 bazis bəndi azalıb. Bu o deməkdir ki, ABŞ aktivlərinin gəlirliliyi faiz dərəcələrinin endirilməsi gözlənilən regionlardan daha cəlbedici olaraq qalır ki, bu da dolları dəstəkləyir.

Dollara dəstək verən üçüncü amil inkişaf etməkdə olan bazarlardan kapital axınıdır. Əvvəllərlə sıx əlaqəli olan üçüncü amil, inkişaf etməkdə olan bazarlardan portfel investisiyalarının potensial axınına nəzərdə tutur. Enerji qiymətlərinin artması və FED-in uçot si-

Dollar niyə bahalaşdı?

Ekspert: "Hadisələrin gərginliyi azaldıqca, dolların dəyərində də azalma başlayacaq"

yasəti ilə bağlı qeyri-müəyyənlik investorların investisiyalarını yenidən nəzərdən keçirməsinə səbəb olur. Riskli inkişaf etməkdə olan bazarlarda yüksək gəlir əldə etmək əvəzinə, investorlar ABŞ dolları kimi daha təhlükəsiz aktivlərə üstünlük verə bilərlər. Bu, inkişaf etməkdə olan ölkələrə kapital axınının dayanmasına və hətta əks investisiya axınına səbəb ola bilər ki, bu da ABŞ dollarını daha da gücləndirir. Avropa sənayesi təzyiq altındadır, lakin global iqtisadiyyat daha yaxşı vəziyyətdədir.

ING analitikləri həmçinin qeyd edirlər ki, enerji qiymətlərinin artması investorları Avropa sənayesinin bərpası perspektivlərini yenidən nəzərdən keçirməyə məcbur edir. Lakin bu çətinliklərə baxmayaraq, global iqtisadiyyat bütövlükdə enerji qiymətlərinin də artdığı 2022-ci ilin mart ayında olduğundan daha yaxşı vəziyyətdədir. O vaxtlar enerji böhranı daha kəskin idi və indi daha əhəmiyyətli maliyyə dəstək tədbirləri mövcuddur.

Investorlar bu il dolların təhlükəsiz sığınacaq statusunu şübhə altına alsalar da, ING-yə görə, mövcud enerji şoku onun möhkəmlənməsinə kömək edəcək.

Güclənən dollar digər valyutalara, xüsusən də enerji id-

xalından çox asılı olan və ya dollarla ifadə olunmuş xarici borcun yüksək payına malik olan valyutalara təzyiq göstərə bilər. Təhlükəsiz sığınacaq investorları dollara üstünlük verəcəklər ki, bu da digər valyutaların dəyərini düşməsinə səbəb ola bilər.

Ümumiyyətlə, analitiklərə görə, enerji qiymətlərinin artmasından qaynaqlanan inflyasiya təzyiqləri gözləniləndən daha davamlı olarsa, FED sərt pul siyasətini daha uzun müddət davam etdirməyə məcbur ola bilər. Bu da öz növbəsində dolları dəstəkləyəcək və ABŞ aktivlərinin investorlar üçün cəlbediciliyini artıracaq. Lakin əgər FED inflyasiyaya baxmayaraq iqtisadi artımı stimullaşdırmağa diqqət yetirmək qərarına gəlsə, bu, uzunmüddətli perspektivdə dollar üçün risklər yarada bilər.

Qeyd olunur ki, mövcud vəziyyətin uzunmüddətli nəticələri də ola bilər. Enerji böhranını fonunda dolların təhlükəsiz sığınacaq aktivini artan rolu global bazarlarda onun mövqeyini gücləndirə bilər. Lakin ölkələr alternativ tədarükləri fəal şəkildə axtarmağa və valyuta ehtiyatlarını şaxələndirməyə başlasalar, bu, gələcəkdə dollardan asılılığı azalda bilər.

Dolların möhkəmlənmə-

si nə qədər davamlı olacaq? Bu proses hansı amillərdən asılıdır? İqtisadçı-ekspert Elman Sadıqovun "Yeni Müsavat"a dediyinə görə, dollar bütün dünyada güvənli liman hesab olunan valyutalardandır: "Dollar hər hansı bir kataklizm, böhran, kəskin şok hadisələri baş verdikdə investorların sığınacağıdır. Bu valyuta belə hallarda qızıl ilə bərabər davranır. Hətta bəzi hallarda likvidliyi təmin etmək baxımından investorların daha cəld manevr edə bilmələri üçün dollar alışı qızılı üstələyir. Bəzən bu proses qızılın qiymətinin düşməsinə belə səbəb olur. Bu baxımdan, Yaxın Şərqdə baş verən hadisələr fonunda dolla-

rın möhkəmlənməsi tamamilə gözlənilən idi. Bunun nə qədər davam etməsini hadisələrin davamiyyət müddəti müəyyən edəcək. Hadisələrin gərginliyi azaldıqca, dolların dəyərində də azalma başlayacaq".

Dolların bu mərhələdə möhkəmlənməsinin Azərbaycanın manatına təsiri olacaqmı? E.Sadıqov belə təsiri tam istisna edir: "Belə bir təsirdən söhbət belə gedə bilməz. Nəyə görə? Çünki dünya bazarda neft və qazın qiymətinin bahalaşması qeydə alınır: tədarük zəncirlərində qırılma- lar var. Bu proses davamlı olarsa, inflyasiya prosesini tətikləyəcək. Artıq ABŞ-də benzinin bir qallonu 3 dollara çatıb, Av-

ropada dizelin qiyməti 25-40 faiz bahalaşdı. Bu artımlar davamlı olarsa, zəncirvari proses olaraq digər qiymətləri də qaldıracaq, ümumi inflyasiyanın sürətlənməsinə gətirib çıxaracaq. Bu isə dolların dəyərini yenidən dəyərdən düşməsi ilə nəticələndirəcək.

Yenə qeyd edim ki, indiki mərhələdə dolların möhkəmlənməsi Azərbaycanın valyuta gəlirlərinin artmasına səbəb olan neft-qaz qiymətlərinin artması ilə müşayiət olunur. Bu isə manat üçün şərtləri daha əlverişli edir, Azərbaycanın makroiqtisadi sabitliyinə töhfə verir".

□ Dünya SAKİT, "Yeni Müsavat"

Azərbaycana radiasiya təhlükəsi

Ekoloq deyir ki, atom materialları əsasən yerin altında yerləşir, ona görə...

Beynəlxalq Atom Enerjisi Agentliyi İranın nüvə tənzimləmə orqanları ilə özünün insidentlər və fəvqəladə hallar üzrə koordinasiya mexanizmi vasitəsilə əlaqə saxlamağa çalışsa da, ilkin mərhələdə birbaşa təmas mümkün olmayıb. Agentlik eyni zamanda İranın hər hansı nüvə obyektinin birbaşa hücumu məruz qalması ilə bağlı məlumatı təsdiqləmədiyini bildirib. Qurumun açıqlamasına görə, İranla həmsərhəd ölkələrdə radiasiya səviyyəsində artım qeydə alınmayıb. Bu isə o deməkdir ki, hazırkı mərhələdə regional miqyasda radioloji təhlükə müşahidə olunmur. Lakin ekspertlər qeyd edirlər ki, belə vəziyyətlərdə operativ məlumat axını və müstəqil monitoring mexanizmləri xüsusi əhəmiyyət daşıyır.

İran ərazisində bir neçə əsas nüvə obyektı mövcuddur. Bunlara Buşehr Atom Elektrik Stansiyası, Natanz və Fordo zənginləşdirmə mərkəzləri, Arak ağır su reaktoru və müxtəlif tədqiqat reaktorları daxildir. Bu obyektlərin bir qismi yerin altında və ya möhkəmləndirilmiş bunkerlərdə yerləşir.

Tədqiqat reaktorlarında istifadə olunan nüvə materiallarının həcmi kiloqramlarla ölçülür. Müqayisə üçün, Çernobil

qəzası zamanı reaktorda onlarla ton nüvə yanacağı mövcud idi. Bu baxımdan, potensial hadisələrin miqyası eyni deyil. Lakin müasir müharibə şəraitində dəqiq zərbələr və dərin bunkerlərə nüfuz edə bilən sursatlar risk faktorunu tamamilə sıfırlamır.

İranın nüvə obyektləri daha əvvəl də təxribat və hücum iddialarının mərkəzində olub. 2010-cu ildə "Stuxnet" adlı kibernetik hücum Natanz obyektində sentrifugalara ciddi zərər vurmuşdu. 2020 və 2021-ci illərdə Natanzda partlayış və enerji təchizatında qəza halları baş vermişdi. İran bu hadisələrin arxasında İsraili ittiham etmiş-

di. Bu faktlar göstərir ki, nüvə infrastrukturunu artıq illərdir hibrid müharibə elementlərinin hədəfindədir.

İranın əsas strateji nüvə obyektləri ölkənin mərkəzi hissəsində yerləşir və Azərbaycan sərhədindən yüzlərlə kilometr uzaqdır. Coğrafi məsafə birbaşa radiasiya təsiri ehtimalını azaldır. Bununla belə, külək istiqaməti, partlayışın miqyası və obyektin növü kimi amillər potensial risk qiymətləndirməsində mühüm rol oynayır.

Ekoloq, biologiya üzrə fəlsəfə doktoru Fikrət Cəfərov "Yeni Müsavat"a açıqlamasında bildirib ki, məsələ

kifayət qədər ciddi və İran uzun illərdir atom enerjisi istiqamətində sistemli iş aparır: "Məlumdur ki, İranın nüvə proqramı əsasən uranın zənginləşdirilməsi üzərində qurulub. Uranın tərkibində parçalanan izotopun faiz nisbəti artırılır və bu proses nəticəsində daha yüksək zənginləşmə səviyyəsi əldə olunur. Açıq mənbələrdə də qeyd olunur ki, İran son illərdə 60 faizə qədər zənginləşdirmə səviyyəsinə çatıb. 90 faiz və daha yüksək zənginləşmə isə silah səviyyəsi hesab olunur və nəzəri baxımdan atom silahının hazırlanması üçün uyğun sayılır.

Lakin İranla Beynəlxalq Atom Enerjisi Agentliyi arasında birbaşa nəzarət mexanizmi mövcud idi. İran nüvə obyektlərinin agentliyin müfəttişləri tərəfindən yoxlanılmasına razılıq vermişdi. 2015-ci ildə imzalanmış razılaşma çərçivəsində proqram beynəlxalq nəzarət altında saxlanılırdı. Həmin proses həm Avropa ölkələri, həm də ABŞ tərəfindən dəstəklənirdi və müəyyən mərhələdə müsbət istiqamətdə inkişaf edirdi.

Ancaq Donald Trump prezidentliyinin ilk dövründə ABŞ bu sazişdən çıxdı. Trump o zaman bildirdi ki, razılaşma İranla həddindən artıq imkanlar yaradır və onun nüvə proqramını tam məhdudlaşdırmır. Hazırda isə o, açıq şəkildə bəyan edir ki, heç vaxt İrana atom silahı əldə etməyə imkan verməyəcək. Bu, onun prinsipial mövqeyidir".

Ekspert qeyd edib ki, indiki mərhələdə endirilən zərbələr birbaşa nüvə obyektlərinə deyil, əsasən hərbi hədəflərə yönəlib: "Atom materialları əsasən yerin altında, xüsusi qorunan bunkerlərdə yerləşir. Bu obyektlər ciddi mühafizə olunur. Mən hesab edirəm ki, həm ABŞ, həm də İsrail rəhbərliyi anlayır ki, birbaşa nüvə obyektlərinə genişmiqyaslı zərbə endirilməsi region üçün çox böyük radioloji risk yarada bilər. Bu, təkəcə İrani deyil, bütövlükdə Yaxın Şərq, xüsusilə ərəb ölkələrini təhlükə altına salar.

Hazırkı vəziyyəti təhlil etdikdə görürük ki, radiasiya səviyyəsində artım qeydə alınmayıb və genişmiqyaslı ekoloji fəlakət əlamətləri yoxdur. Düşünürəm ki, nə Trump, nə də Netanyahu böyük ərazilərin radiasiya ilə çirklənməsində maraqlı ol- sun. Ona görə də mövcud mərhələdə radioloji riskin yüksək olduğunu düşünmürəm və bu ehtimalı aşağı qiymətləndirirəm".

Mövcud şəraitdə əsas suallardan biri də Azərbaycanın monitoring imkanlarıdır. Ölkədə radiasiya fonu Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin və digər aidiyyəti qurumların nəzarətindədir. Regional və beynəlxalq məlumat mübadiləsi mexanizmləri də mövcuddur. Lakin ekspertlər fəvqəladə hallara hazırlıq planlarının vaxtaşırı yenilənməsinin və ictimaiyyətin məlumatlandırılmasının vacibliyini vurğulayırlar.

Nəticə etibarilə, hazırkı mərhələdə radiasiya artımı qeydə alınmasa da, regionda davam edən hərbi-siyasi gərginlik nüvə təhlükəsizliyi məsələsinə yenidən gündəmin ön sırasına çıxarıb. Proseslərin hansı istiqamətdə inkişaf edəcəyini zaman göstərəcək. Lakin bir məqam aydındır: nüvə obyektləri ətrafında hərbi qarşıdurma riski artdıqca, beynəlxalq nəzarət mexanizmlərinin rolu və regional təhlükəsizlik məsələləri daha da aktuallaşır.

□ Afəq MİRAYIQ, "Yeni Müsavat"

Moped sürənlər də “prava” almalıdır

Bu qərarın əsas səbəbləri qəzaların çoxalması və vətəndaş şikayətləridir

DİN-in Baş Dövlət Yol Polisi İdarəsi moped sürücülərinə müraciət edib. Müraciətdə bildirilir ki, moped sürücüləri tərəfindən törədilən yol-nəqliyyat hadisələrinin və yol hərəkəti qaydalarının pozulması hallarının qarşısının alınması, eləcə də onların digər hərəkət iştirakçıları kimi məsuliyyətlərini dərk etmələri və qanunvericiliyin tələblərinə əməl etmələrinin təmin olunması məqsədilə normativ-hüquqi bazaya müvafiq dəyişikliklər edilib.

Qeyd olunub ki, dəyişikliklərə əsasən, 26 mart 2026-cı il tarixindən etibarən moped idarə etmək üçün “A1” kateqoriyalı sürücülük vəsiqəsi, nəqliyyat vasitəsinin qeydiyyat şəhadətnaməsi və dövlət qeydiyyat nişanı tələb olunacaq. Müəyyən edilmiş tarixə az müddət qaldığı nəzərə alınaraq, moped idarə etmək istəyən şəxslərə qeydiyyatda olduqları ərazi üzrə qeydiyyat-imtahan məntəqələrinə əvvəlcədən müraciət etmələri tövsiyə edilir.

Bildirilib ki, bütün prosedurlar vahid qaydada həyata keçirilir və vətəndaşların rahat, operativ və bərabər əsaslarla xidmət alması təmin olunur.

Moped idarə etmək istəyən şəxslərdən müəyyən edilmiş müddəti nəzərə almaları və qeyd olunan tarixdən sonra inzibati məsuliyyətə cəlb edilməmələri üçün qanunvericiliyin tələblərinə uy-

ğun olaraq üzərlərinə düşən vəzifələri vaxtında yerinə yetirmələri xahiş olunur.

Nəqliyyat məsələləri üzrə ekspert Eldəniz Cəfərov “Yeni Müsavat”-a açıqlamasında bu tələblərin yaranma səbəblərindən bəhs edib: “Mopedlərin sayı artdıqca, onlarla əlaqəli yol-nəqliyyat hadisələrinin sayı da artır. Əvvəllər biz bu qədər moped görmürdük. Pandemiya dövründə daşınma xidmətlərinə tələbin artması ilə mopedlərə ehtiyac da artdı və nəticədə digər nəqliyyat vasitələrinin iş-tirəki ilə qəzaların sayı da çoxaldı. Eyni zamanda müşahidə olunur ki, bəzi moped sürücüləri həm bilə-bilə, həm də bilməyərək yol hərəkəti qaydalarını pozurlar. Belə ki, mopedlərlə magistral və şəhər yollarında, hətta pi-

yada keçidlərində ciddi qayda pozuntuları baş verir. Bu səbəbdən qəzalar baş verdikdə, zərərçəkmiş şəxslərin təminat alması çətinləşirdi. Məsələn, bir qəza zamanı digər nəqliyyat vasitəsinə zıyan dəyə bilirdi, lakin həmin sürücü sığortadan istifadə edə bilmirdi və avtomobilini təmir etdirə bilmirdi. Çünki mopedin sığortası yox idi və sürücünü müəyyən etmək çətin olurdu. Çox vaxt mopedin sürücüsü həm sürücülük vəsiqəsi, həm də dövlət qeydiyyat nişanı olmayan şəxs olurdu. Bu çətinlikləri aradan qaldırmaq üçün qərar verildi ki, mopedlərə dövlət qeydiyyat nişanı verilsin və sürücülük vəsiqəsi tələb olunsun. Əvvəllər yalnız 50-90 sm-dən yuxarı yük daşıyan mopedlər üçün sürücülük vəsiqəsi tələb olunurdu. Ye-

ni qərara əsasən, mopedin kubmetri az olsa belə, sürücülük vəsiqəsi və dövlət qeydiyyat nişanı tələb olunacaq. Bu qərarın əsas səbəbləri yol hərəkəti qaydalarının pozulmasının artması, qəzaların çoxalması və vətəndaş şikayətləridir.”

Ekspert bildirib ki, bu, bütün moped sürücülərinin məsuliyyətsiz olması demək deyil: “Mopedləri sahibkarlıq fəaliyyətində düzgün istifadə edən vətəndaşlarımız da var. Onlar daşınma və digər xidmət sahələrində mopeddən səmərəli istifadə edirlər. Qısacası, yeni qaydalar yol təhlükəsizliyini təmin etmək və məsuliyyətsiz sürücüləri müəyyən etmək məqsədilə tətbiq olunur”.

□ **Şahənə RƏHİMLİ,**
“Yeni Müsavat”

Küçədə elektron siqaret çəkənlər cərimələnəcək

Qadağan edilmiş yerlərdə, küçələrdə və digər ictimai yerlərdə elektron siqaret çəkənlər cərimələnəcək.

Bu, parlamentin son iclasında müzakirəyə çıxarılan İnzibati Xətalər Məcəlləsinə təklif edilən dəyişiklikdə əksini tapıb. Layihəyə əsasən, aprelin 1-dən qadağan edilmiş yerlərdə, küçələrdə və digər ictimai yerlərdə elektron siqaretlərin istifadəsinə görə 30 manat məbləğində cərimə təbiiq olunacaq.

Elektron siqaretlərin və onların komponentlərinin idxalı, ixracı, istehsalı, topdan və pərakəndə satışı və satış məqsədilə saxlanılmasına görə cərimə də müəyyənləşib. Layihəyə əsasən, aprelin 1-dən elektron siqaretlərin və onların komponentlərinin idxalı, ixracı, istehsalı, topdan və pərakəndə satışı və satış məqsədilə saxlanılmasına görə inzibati xətanın bilavasitə obyektı olmuş mallar müsadirə edilməklə, fiziki şəxslər üç yüz əlli manatdan beş yüz manatadək məbləğdə, vəzifəli şəxslər min altı yüz əlli manatdan iki min iki yüz manatadək məbləğdə, hüquqi şəxslər dörd min manatdan beş min manatadək məbləğdə cərimə ediləcək.

Qeyd edək ki, “Tütün və tütün məmulatı haqqında” Qanuna edilən dəyişikliyə əsasən, aprelin 1-dən elektron siqaretlərin və onların komponentlərinin idxalı, ixracı, istehsalı, saxlanılması, topdan və pərakəndə satışı və istifadəsi qadağan edilir.

Müzakirələrdən sonra məsələ səsverməyə qoyularaq üçüncü oxunuşda qəbul edilib.

Bu qanun 2026-cı il aprelin 1-dən qüvvəyə minir.

Bu şəxslərə ödənilən məbləğin yuxarı həddi artırıldı

Kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalı ilə bağlı mövsümi işlərə cəlb edilən fiziki şəxslər üçün nağd qaydada ödənilən məbləğin yuxarı həddi artırılıb.

Bununla bağlı iqtisadiyyat naziri Mikayıl Cəbbarov müvafiq qərar imzalayıb.

Belə ki, bilavasitə kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalı ilə bağlı mülki hüquqi xarakterli müqavilələr əsasında mövsümi işlərə cəlb edilən fiziki şəxslər üzrə gündəlik hər bir belə fiziki şəxs üçün nağd qaydada ödənilən məbləğin yuxarı həddi 30 manat məbləğində müəyyən edilib.

Məlumat üçün bildirək ki, bu məbləğ daha əvvəl 20 manat idi.

Bakı-Sumqayıt yolunda tıxaca son

Üç tunel inşa olunacaq

Bakı-Şamaxı avtomobil yolunda tıxaca son qoyulacaq. Bakı-Sumqayıt yolunda tıxaca son qoyulacaq. Bakı-Sumqayıt yolunda tıxaca son qoyulacaq.

Bu barədə Azərbaycan Yürüstü Nəqliyyat Agentliyindən (AYNA) bildirilib.

Qeyd edilib ki, son illərdə

Xırdalan şəhərində əhali sayının sürətlə artması və məskunlaşmanın genişlənməsi əsas yollara düşən yükü daha da ağırlaşdırıb. Təkcə bu ərazidə 300 000-dən çox insan yaşayır.

Hazırda Xırdalan sakinlərinin M1- Bakı-Sumqayıt yoluna bir neçə giriş-çixışı möv-

cud olsa da, bu, yaranmış böyük tələbatı qətiyyən ödəmir, eyni zamanda M1 yolunu yükləyir. Ərazi ətrafından keçən dəmir yolu xətti və sözügedən ərazinin şimal-qərb hissəsində yerləşən Ceyranbatan su anbarı yeni yolların salınmasına fiziki olaraq ma-

ne olur. Məhz bu məhdudiyyətlər səbəbindən sərnəşinlər və sürücülər alternativ çıxışlar olmadığından istənilən istiqamətə getmək üçün onsuz da yüklü olan M1 magistral yoluna çıxmalı və əlavə olaraq Xırdalan şəhəri daxilində də sıxlıq səbəbindən yolda uzun vaxt keçirməli olurlar.

“Bakı şəhərində və ətraf ərazilərdə nəqliyyat infrastrukturunun təkmilləşdirilməsinə dair 2025-2030-cu illər üçün Dövlət Proqramı”na əsasən, Xırdalan şəhərindən M4 - Bakı-Şamaxı avtomobil yoluna dəmir yolunun altından 3 fərqli yerdən tunel inşa ediləcək. Bununla da vətəndaşların yalnız Bakı-Sumqayıt yolundan istifadə məcburiyyəti aradan qalxacaq və ərazidən çıxış üçün rahat alternativ yollar yaradılacaq.

Layihənin digər mühüm hissəsi isə Xırdalan dəmir yolu stansiyası ilə bağlıdır. Belə ki, yeni giriş-çixışlardan biri məhz bu stansiyanın yaxınlığında təşkil ediləcək. Eyni zamanda stansiyanın qarşı-

sında müasir Nəqliyyat Mübadilə Mərkəzinin (NMM) inşası nəzərdə tutulur. Bu addım həm dəmir yolu stansiyasına gediş-gəlişin səmərəliliyini artıracaq, həm də ictimai nəqliyyatın əhatə dairəsini genişləndirəcək.

Qeyd edilən yeniliklər eləcə də Hökməli, Sulutəpə, Xocasən, Müşfiqabad və 28 May qəsəbələrinin sakinlərinə, həmçinin ətrafda yerləşən universitetlərlə rahat əlaqə qurmaq üçün mühüm alternativlər formalaşdıracaq.

Eyni zamanda qeyd edilən yollarda nəqliyyat hərəkətləri-

nin tənzimlənməsi məqsədilə Xırdalan şəhəri - M1 - Masazır-Novxanı yolunu birləşdirən yeni avtomobil yolunun tikintisi, Xırdalan dairəsində yolayrıcının təkmilləşdirilməsi və M1 - Bakı-Sumqayıt yolundan M4 yoluna, Şamaxı istiqamətinə tunel vasitəsilə çıxışın təşkili həyata keçiriləcək.

Hazırda sözügedən layihələrin hazırlanması həyata keçirilir, istiqamətlərdən biri üzrə isə artıq tikinti işlərinə başlanılıb. Ümumilikdə, bu layihələrin 2027-2030-cu illər ərzində tam yekunlaşması gözlənilir.

ÜSAVAT

Son səhifə

N 9 (8858) 4 mart 2026

Mart

Bunları bilirsinizmi?

- * Hər bir insan orta hesabla 290 min dəfə gülür.
- * Hər bir insan ömrü boyunca 25 il yatır.
- * Marafon qaçışı yarışlarında zəncilərin daha çox uğur qazanmasının səbəbi ayaqlarında ağ dərililərdən fərqli olaraq 2 ədəd artıq vətərin olmasıdır.
- * Hər bir insan ömrü boyunca təxminən 2 milyon dəfə biri-birinə söz verirlər.
- * İşləyən insanlar təqribən 5 ilini oturmaqla keçirirlər.
- * Hər bir insan yemək bişirmək üçün 2.5 ilini, yemək üçün isə 3,5 ilini sərf edir.
- * Qadınlar 17 ilini yalnız artıq çəkiddən xilas olmaq üçün xərcləyirlər.
- * Qadınlar 8 ilini alış-verişə, 1,5 ilini isə qadın salonunda keçirir.
- * İnsan 1 ilini ev təmizliyinə sərf edir.
- * İnsan ömrünün 10 ilini işləməklə keçirir. (20-65 yaş arası həftədə 40 saat işləyənlər)
- * İnsan ömrünün 90 faizini qapalı mühitdə keçirir.
- * İnsan ömrü boyunca 9 il televiziya seyr edir. 2 il isə sadəcə reklamları izləyir.
- * Hər bir insan ildə 2 min yuxu görür.
- * Hər bir insan təxminən 4,5 il avtomobil idarə edir və bu insanlar ilin 3 ayını yollarada keçirir.
- * Parisin küçələrini bəzəyən şabalıd ağacları Fransaya Türkiyədən gətirilmişdir.
- * İnsan 1,5 ilini hamamda keçirir.
- * "Bugatti Veyron" avtomobili ən yüksək (420 km) sürətlə gedərsə, 13 dəqiqədən sonra təkərləri əriyər. Ancaq bu demək olar ki, mümkün deyil. Çünki 8 dəqiqə sonra benzini bitir.
- * Eskimoslarda ailəsindən məmnun olmayan uşaq istədiyi başqa bir ailəylə birlikdə yaşaya bilər.

Şotlandiyada yeni dəfn üsulu: 120 ildən sonra ilk dəyişiklik

Şotlandiya Böyük Britaniyada "sukremasiyası" kimi tanınan hidroliz proseduruna rəsmi şəkildə icazə verilən ilk region olub. Bu barədə "Daily Mirror" nəşri məlumat yayıb.

Yeni qaydalar parlament tərəfindən təsdiqləndikdən sonra metod martın 2-dən qüvvəyə minib. Bu, ölkədə son 120 il ərzində tətbiqinə icazə verilən ilk yeni dəfn forması hesab olunur.

Hidroliz ənənəvi dəfn və kremasiyaya daha ekoloji alternativ kimi təqdim edilir. Prosedur zamanı cəsəd isti su və kalium hidroksid məhlulu olan xüsusi kameraya yerləşdirilir. Məhlul toxumaların təbii parçalanma prosesini sürətləndirir. Mərhum əvvəlcədən yun və ya ipəkdən hazırlanmış, bioloji parçalana bilən kəfənə bükülür.

Proses başa çatdıqdan sonra yaxınlarına steril amin turşuları, duzlar və şəkərlərdən ibarət maye məhlul təqdim olunur. Bu məhlul gübrə kimi istifadə edilə və ya adi tullantı kimi utilizasiya oluna bilər. Sümük qalıqları isə xırdalanaraq kremasiyadan sonrakı kül kimi ailəyə təhvil verilir.

2023-cü ildə keçirilmiş ictimai müzakirələr zamanı iştirakçıların 84 faizi yeniliyi dəstəkləyib. İlk prosedurların 2026-cı ilin yayında həyata keçirilməsi planlaşdırılır.

Çəki niyə artır? - metabolizmin gizli tərəfləri

"Sağlam fərdlərdə maddələr mübadiləsi adətən stabil səviyyədə olur və bu prosesi əsasən şəkərli diabet və tiroid vəzinin hiperaktivliyi kimi patologiyalar sürətləndirə bilər". Bu barədə Bond Universitetinin Səhiyyə Elmləri Fakültəsinin dosenti Heyli O'Nil "The Conversation" nəşrinə açıqlamasında bildirib. Metabolizm orqanizmin nəfəsalma prosesindən

tutmuş hüceyrələrin yenilənməsinə qədər həyat fəaliyyətini dəstəkləyən kimyəvi reaksiyalar toplusudur. İnsanların diqqəti adətən metabolik sürətə, yəni bədən qida maddələrini və enerji ehtiyatlarını nə dərəcədə tez sərf etməsinə yönəlir.

O'Nilin sözlərinə görə, gündəlik enerji xərclərinin təxminən 60-75 faizi baza metabolizminə, 10-15 faizi

qidanın həzmində, 20-30 faizi gündəlik adi hərəkətlərə, 10-50 faizi isə idman fəaliyyətinə sərf olunur. Sürətli metabolizm istirahət halında enerji sərfiyyatının orta göstəricidən ən azı 10 faiz yüksək olması deməkdir. Bu hal əsasən hipertiroidizm, şəkərli diabet və müəyyən genetik faktorlarla əlaqələndirilir. Bunun əksinə olaraq, polikistik yumurtalıq sindromu və hipotiroidizm maddələr mübadiləsini yavaşladaraq çəki artımına səbəb ola bilər.

Mütəxəssisin sözlərinə görə, sağlam insanlarda metabolizmə genetik, bədən quruluşu, fiziki aktivlik və qidalanma rejimi təsir göstərir. Əzələ kütləsi piy toxuması ilə müqayisədə daha çox kalori yandırdığı üçün güc məşqləri metabolik sürətin artmasına kömək edir.

Yışmayın mümkün olub-olmadığını araşdırmağa vadar etdi", - deyərək Veyk Forest Universitetinin dosenti Vu Şiyinq bildirib.

Vu Şiyinq və həmkarlarının hazırladığı bu immunoterapiya üsulu CAR-T xərçəng immunoterapiyasında istifadə edilən prinsiplərə əsaslanır. Həmin metodda həkimlər xəstənin orqanizmindən T-hüceyrələri götürür, onların membranına xərçəng hüceyrələrini tanıyan spesifik reseptorlar əlavə etməklə hüceyrələri "yenidən proqramlaşdırır" və daha sonra yenidən xəstənin orqanizminə yeridirlər. Amerikalı alimlər müəyyən ediblər ki, oxşar üsulla makrofaqların membranına da spesifik reseptorlar yerləşdirmək mümkündür. Bu reseptorlar səthində yüksək miqdarda mezotelin zülal molekulları olan ağciyər xərçəngi hüceyrələrini tanımağa imkan verir.

Alimlərdən inqilabi addım: beyindəki şişlərə qarşı yeni metod

ABS-li molekulyar bioloqlar beyin toxumasında mövcud olan makrofaq immun hüceyrələrini xüsusi üsulla "yenidən proqramlaşdırmağa" imkan verən yeni yanaşma hazırlayıblar. Bu barədə Veyk Forest Universitetinin Tibb Məktəbinin mətbuat xidməti məlumat yayıb. Bildirilib ki, sözügedən metod hüceyrələri ağciyər me-

tastazlarını və digər şişləri məhv etmək üçün aktivləşdirməyə imkan verir. "Beyin metastazlarını məhv etmək olduqca çətindir. Lakin makrofaq hüceyrələri mərkəzi sinir sistemini qan dövranından ayıran baryeri asanlıqla keçə bilər. Bu isə bizi beyindəki şiş hüceyrələrini tanıyıb məhv etmək üçün onların strukturunu də-

Ürək xəstəliklərinə qarşı effektiv üsul açıqlandı

Gündüz saat 11:00-dan 15:00-dək açıq havada vaxt keçirmək bioloji ritmlərin normallaşmasına kömək edir. Bu vərdiş hər dəfə mütləq 10 min addım hədəfinə çatmadan belə, ürək-damar xəstəliklərinin yaranma riskini azaltmağa imkan verir. Çexiyanın Palaçki Universitetinin ümumi praktika həkimi Hüseyn Əhməd "HuffPost" nəşrinə müsahibəsində bu barədə danışıb.

Mütəxəssisin sözlərinə görə, təbii gün işığı orqanizmin daxili saati hesab edilən sirkadian ritmləri, eləcə də yuxu və oyaqlıq dövrüyəsini tənzimləyir. Bu proses insanın daha tez yuxuya getməsinə və gecə boyu daha dərin, keyfiyyətli yuxu yatmasına kömək edir. H.Əhməd vurğulayıb ki, müsbət nəticə əldə etmək üçün mütləq 10 min addım qaydasına riayət etmək tələb olunmur. Mövcud tibbi tövsiyələrə əsasən, həftə ərzində ümumilikdə 150 dəqiqə orta intensivlikli fiziki aktivlik (məsələn, həftədə 5 gün 30 dəqiqəlik sürətli yürüş) kifayət edir.

Belə rejim ürək-damar xəstəlikləri riskini azaldır, bədən çəkisinin nəzarətdə saxlanmasına və əhvali-ruhiyyənin yüksəlməsinə kömək edir. Həkim əlavə edib ki, müntəzəm yarım saatlıq gezintilər, xüsusilə oturmaq həyat tərzini sürən şəxslər üçün faydalıdır. Bu, ağır və intensiv məşqlərə, eləcə də dərman preparatlarına ehtiyac duymadan yuxu keyfiyyətini artırmağın və ümumi sağlamlığı yaxşılaşdırmağın sadə üsuludur.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: yenimusavat@mail.ru

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, "Son dakika" MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Lisensiya N: B 114
SAYI: 1.500